

B Muziek
ArtEZ hogeschool voor de kunsten

*Verslag van de uitgebreide opleidingsbeoordeling
28, 29 en 30 juni 2016*

Utrecht
oktober 2016
www.AeQui.nl
Evaluatiebureau voor het hoger onderwijs

Dit document laat zich het beste dubbelzijdig afdrucken.

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
Samenvatting	4
Colofon.....	7
Inleiding	8
Beoogde eindkwalificaties	9
Programma	12
Personeel	17
Voorzieningen	19
Kwaliteitszorg.....	21
Toetsing	23
Gerealiseerde eindkwalificaties.....	25
Bijlagen	27
Bijlage 1 Visitatiecommissie	28
Bijlage 2 Programma visitatie.....	29
Bijlage 3 Kwantitatieve gegevens	34
Bijlage 4 Eindkwalificaties	36
Bijlage 5 Programmaoverzicht.....	36
Bijlage 6 Bestudeerde documenten.....	47
Bijlage 7 Onafhankelijkheidsverklaringen	48

Samenvatting

ArtEZ hogeschool voor de kunsten is gevestigd in Arnhem, Enschede en Zwolle. Als een van de grootste kunsthogescholen in Nederland (circa 3000 studenten, 900 docenten) biedt ArtEZ bachelor- en masteropleidingen in alle kunst disciplines, variërend van beeldende kunst, architectuur, mode en vormgeving, tot muziek, theater, creative writing, dans en kunst-educatie. De Bachelor Muziek is een voltijds HBO-opleiding met een nominale duur van 4 jaar (240 EC) en kent vijf studierichtingen op drie locaties: Klassiek (Zwolle), Jazz & Pop (Arnhem en Zwolle), Muziektheater (Arnhem), MediaMusic (Enschede) en de Popacademie (Enschede).

Beoogde eindkwalificaties

De visitatiecommissie heeft vastgesteld dat de eindkwalificaties wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie concreet zijn uitgewerkt en voldoen aan de (inter)nationale eisen die aan een bacheloropleiding muziek zijn gesteld. Het landelijke beroepsprofiel, afgestemd op de Dublin Descriptoren en de standaarden van de AEC, wordt door de opleiding steeds geactualiseerd en aangepast aan ontwikkelingen in het beroepenveld. De commissie is positief over de brede en interdisciplinaire oriëntatie van de opleiding en de manier waarop de profilering en persoonlijke ontwikkeling van de student centraal staat. Tegelijkertijd concludeert de commissie dat deze recent ontwikkelde visie nog verder uitgewerkt en geëxpliciteerd kan worden, met name als het gaat om definiëring van het hybride werkveld, de plaats van onderzoek en de invulling van maatschappelijke betrokkenheid.

Programma

De visitatiecommissie heeft kunnen vaststellen dat de oriëntatie, inhoud en vormgeving van de opleiding een gevarieerde en veilige leeromgeving vormen die studenten ondersteunt bij hun ontwikkeling tot ondernemende en breed onderlegde muzikanten en performers. De commissie ziet de brede oriëntatie op het beroep en de studentgerichtheid terug in alle studierichtingen waarin de intrinsieke motivatie bij studenten wordt aangewakkerd en de focus ligt op persoonlijke ontwikkeling. Verder is de commissie positief over de selectieprocedures die duidelijk gericht zijn op het aannemen van studenten die qua profiel en ambities passen bij de opleiding. Wel stelt de commissie vast dat er verschillen bestaan tussen de studierichtingen als het gaat om de vertaling van de visie en doelstellingen naar een samenhangend en consistent programma waarin het streven naar innovatie en maatschappelijk relevantie tot uitdrukking wordt gebracht. De commissie is zeer te spreken over de studierichtingen MediaMusic en de Popacademie die de visie op het beroep en beoogde eindkwalificaties effectief hebben weten om te zetten in goed ontwikkelde, hechte curricula die als voorbeeld kunnen dienen voor de opleiding als geheel.

Bij de richtingen Jazz & Pop en Klassiek (Zwolle) ziet de commissie dat er een sterke binding is met regionale kunstvakinstellingen, muziekscholen en concertpodia,

maar concludeert ook dat de oriëntatie op het beroepenveld gevarieerder en innovatiever zou kunnen worden ingevuld.

Personeel

De visitatiecommissie oordeelt dat de opleiding beschikt over een effectief personeelsbeleid dat de realisatie van het programma mogelijk maakt. De opleiding zet deskundige en bekwame docenten in die een sterke binding hebben met het beroepenveld en hun expertise en ervaring actief vertalen naar het programma. Doordat het overgrote deel van docenten zelf werkzaam is in het werkveld en door de inzet van (internationale) gastdocenten, weet de opleiding voeling te houden met actuele kennis en ontwikkelingen in het beroepenveld. Tegelijkertijd stelt de commissie vast dat de cohesie binnen het (gedeeltelijk vernieuwde) docentencorps vooralsnog moet groeien in sommige studierichtingen, met name als het gaat om samenwerking en afstemming en de ontwikkeling van een *knowledge community* waarin gezamenlijk nagedacht wordt over de invulling van de visie en op de rol van de musicus/performer/producer in de samenleving. Dit zou met name bij de richting Klassiek kunnen bijdragen tot een sterkere samenhang binnen het docentencorps.

Voorzieningen

De visitatiecommissie heeft kunnen constateren dat de huisvesting en materiële voorzieningen van de opleiding voldoen aan de kwaliteitsnormen voor een bacheloropleiding muziek. De gebouwen in Arnhem, Enschede en Zwolle bieden de noodzakelijke ruimte en middelen voor professioneel muziekonderwijs. De opleiding heeft plannen om in de komende periode betere concertzalen te realiseren in Arnhem en Zwolle. ICT-voorzieningen zijn toereikend voor de realisatie van het programma. De studiebegeleiding van de opleiding is afgestemd op het didactisch concept, vindt op structurele basis plaats en is vastgelegd in een handleiding voor alle betrokkenen.

Kwaliteitszorg

De visitatiecommissie heeft kunnen vaststellen dat de opleiding een goed kwaliteitszorgplan heeft waarin eindkwalificaties, programma, personeel, leeromgeving en toetsen periodiek worden geëvalueerd aan de hand van

toetsbare doelstellingen. De commissie stelt vast dat studenten, docenten en werkveld structureel en constructief worden gehoord en betrokken bij de verbetering van de opleiding en heeft veel waardering voor de ontwikkelingsgerichtheid van de opleiding die concrete maatregelen neemt om haar doelen te behalen. De opleiding hanteert een breed scala aan evaluatie-instrumenten en de input en feedback van studenten, alumni, docenten en het werkveld worden aantoonbaar ingezet in de verbetering van het programma. De commissie stelt vast dat de opleiding sinds de vorige accreditatie het kwaliteitszorgplan in 2014-2015 heeft geactualiseerd.

Toetsing

De visitatiecommissie heeft kunnen vaststellen dat de opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing. De commissie constateert dat de toetsing binnen de opleiding op een valide en objectieve wijze plaatsvindt. De opleiding hanteert modulebeschrijvingen, toetsplannen en handreikingen waarin de relatie tussen de leerdoelen, toetsvorm en beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn geëxpliciteerd. Tevens stelt de commissie vast dat de opleiding beschikt over een zeer bewaarde examencommissie die actief toeziet op de kwaliteit van de toetsing. De informatievoorziening naar de studenten toe is adequaat. Daar staat tegenover dat de commissie een zekere spanning constateert tussen de opleidingsvisie op individueel talent en de uiteindelijke beoordelingssystematiek die gehanteerd wordt bij toetsen en examens, met name in de eindfase.

Gerealiseerde eindkwalificaties

De visitatiecommissie oordeelt dat studenten van de opleiding de beoogde eindkwalificaties behalen. De commissie stelt vast dat de eindproducten van een adequaat niveau zijn en de competenties uit het beroepsprofiel weerspiegelen. De commissie constateert aan de hand van de resultaten van het afstudeertraject, de werkzaamheden van de alumni en de gesprekken met het werkveld dat de opleiding vakbekwame en ondernemende musici, performers en producers aflevert die met

een eigen profiel in staat zijn hun plaats te vinden in het veelzijdige beroepenveld. Daartegenover stelt de commissie dat een aantal richtingen duidelijker keuzes moet maken in het afstudeertraject om de doelstellingen aangaande de artistieke, persoonlijke profilering van de student meer tot uitdrukking te laten komen in het eindniveau.

Aanbevelingen

Op basis van haar bevindingen zou de commissie de volgende aanbevelingen willen doen. In de eerste plaats is de commissie van oordeel dat de opleiding zich verder kan ontwikkelen als het gaat om de input van actuele en innovatieve kennis noodzakelijk voor de ontwikkeling van een visie op muziek en de rol daarvan in de samenleving. De opleiding heeft één werkveldcommissie voor alle studierichtingen, terwijl de recente koers richting profilering van de studierichtingen wellicht vraagt om input van meer specialistische expertise dat aansluit bij de oriëntatie van de verschillende opleidingsprofielen. Ook een nauwere relatie met een lectoraat dat over deze thema's mee kan denken zou de opleiding kunnen ondersteunen bij de verdere concretisering van haar visie en de rol van onderzoek daarbinnen.

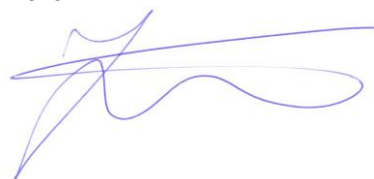
In het verlengde daarvan is de commissie van oordeel dat er ruimte is voor meer kruisbestuiving en samenwerking, zowel tussen docenten als tussen studierichtingen en opleidingen. Dit geldt met name voor de richtingen in Zwolle waar de mogelijkheden tot samenwerking nog relatief weinig worden benut door studenten en docenten. Ook in Enschede liggen er meer kansen voor meer samenwerking met B Muziektherapie en B Docent Muziek. De commissie concludeert dat de opleiding de studiebegeleiding en de beoordelingssystematiek in lijn moet brengen met het opleidingsprofiel waarin persoonlijke ontwikkeling en eigenheid van de student centraal staan. Ook zou zij willen aandringen op een sterkere onderbouwing en kalibratie van de eindbeoordelingen waarin de afwegingen en de verhouding tussen proces en product transparant zijn geëxpliciteerd.

Het panel heeft een opleiding aangetroffen die één is in haar verscheidenheid en die in haar veelzijdigheid een spiegel is van de studenten die zij opleidt. Alle standaarden van het NVAO-kader zijn door het panel positief beoordeeld en op die grond geeft de visitatiecommissie een positief advies inzake accreditatie van de Bachelor Muziek.

Namens de voltallige visitatiecommissie, Utrecht, oktober 2016

Drs. L. W.J.M. Janssen
Voorzitter

dr. J.M. Batteau
Secretaris

Overzicht

De beoordelingen per standaard zijn weergegeven in onderstaande tabellen.

Uitgebreide Opleidingsbeoordeling

Standaard	Beoordeling
Beoogde eindkwalificaties 1. Beoogde eindkwalificaties	voldoende
Programma 2. Oriëntatie van het programma 3. Inhoud van het programma 4. Vormgeving van het programma 5. Instroom	voldoende voldoende voldoende goed
Personeel 6. Kwalificaties en omvang personeel	voldoende
Voorzieningen 7. Huisvesting en materiële voorzieningen 8. Studiebegeleiding en informatievoorziening	voldoende voldoende
Kwaliteitszorg 9. Periodieke evaluaties en toetsbare streefdoelen	goed
Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties 10. Systeem van toetsing 11. Gerealiseerde eindkwalificaties	voldoende voldoende
Eindoordeel	Voldoende

Colofon

Instelling en opleiding

ArtEZ hogeschool voor de kunsten
Onderlangs 9
6812 CE Arnhem
(+31) 26 - 35 35 643
Status instelling: bekostigd
Resultaat instellingstoets kwaliteitszorg: n.v.t.

Niveau: hbo-bachelor
Aantal studiepunten: 240 EC
Titel: Bachelor of Music
Locaties: Arnhem, Enschede en Zwolle
Variant: voltijd
Croho-nummer: 34739
Kwantitatieve gegevens van de opleiding zijn weergegeven in bijlage 3.

Voor kwaliteit verantwoordelijke bestuurder: Juul Diteweg (voorzitter directie ArtEZ conservatorium)
Contactpersoon met betrekking tot kwaliteit van de opleiding:
Rick Nijhof (Onderwijskundig beleidsmedewerker Onderwijs & Kwaliteit)

Visitatiecommissie

De visitatie is uitgevoerd op 28, 29 en 30 juni 2016. De commissie bestond uit:

Lisa W.J.M. Janssen, voorzitter
Evert H. Bisschop Boele, domein- en werkvelddeskundige
Nora Mulder, domein- en werkvelddeskundige
Vera Vingerhoeds, domein- en werkvelddeskundige
Bart Suèr, domein- en werkvelddeskundige
Lette Vos MA, studentlid
Jesseka M. Batteau, secretaris

De commissie is vooraf voorgelegd aan de NVAO; de NVAO heeft ingestemd met de samenstelling.

De visitatie is uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van
AeQui VBI
Vlindersingel 220
3544 VM Utrecht
(030) 87 820 87

Inleiding

ArtEZ hogeschool voor de kunsten is gevestigd in Arnhem, Enschede en Zwolle. Met circa 3000 studenten en 900 docenten en medewerkers is de instelling een van de grote kunsthogescholen in Nederland. ArtEZ biedt bachelor- en masteropleidingen in alle kunst disciplines, variërend van beeldende kunst, architectuur, mode en vormgeving, tot muziek, theater, creative writing, dans en kunsteducatie. Het onderwijs is gericht op de artistieke, intellectuele en persoonlijke groei van studenten en de hogeschool streeft ernaar studenten af te leveren die in staat zijn om bij te dragen aan een voortdurende vernieuwing van de kunst en aan de kwaliteit van de samenleving.

Het instituut

ArtEZ hogeschool voor de kunsten is ontstaan vanuit een fusie tussen de Hogeschool voor de kunsten Arnhem, Constantijn Huygens in Kampen/Zwolle en de AKI in Enschede, instellingen die al sinds de jaren tachtig samenwerken om het kunstonderwijs in Oost-Nederland te versterken. De fusie vond plaats in 2002 en later, in 2006, is ook het Conservatorium Enschede van Saxion Hogescholen onderdeel geworden van ArtEZ. Het ArtEZ Conservatorium in Arnhem, Enschede en Zwolle telt ongeveer 850 studenten en 300 docenten. Het conservatorium biedt kleinschalige, herkenbare opleidingen die worden ondersteund door één gezamenlijke administratieve en bestuurlijke organisatie. In de afgelopen jaren heeft ArtEZ Conservatorium een transitieperiode doorgemaakt met bestuurswisselingen en discussies over de positie van de studierichtingen en locaties. Op basis van het Instellingsplan 2016-2021 van ArtEZ (2015) heeft het conservatorium een eigen meerjarenvisie geformuleerd, 'Spelen op duizend podia'. Daarin maakt het conservatorium de keus voor brede, beroepsgerichte muziekopleidingen, waarin aspecten als multidisciplinariteit, doelgroepgerichtheid en uniek talent centraal staan. Een belangrijk speerpunt binnen deze nieuwe visie betreft de scherpere profilering van de studierichtingen per locatie. De bacheloropleiding Muziek wordt aangeboden op drie locaties: Arnhem, Enschede, Zwolle. In Enschede wordt ook de bacheloropleiding Muziektherapie aangeboden; de bacheloropleiding Docent Muziek kan in Zwolle en Enschede gevolgd worden. (Voor een overzicht van de studierichtingen en opleidingen per locatie, zie bijlage 5).

De opleiding

De opleiding Muziek is een vierjarige voltijds bacheloropleiding (240 EC) en kent vijf studierichtingen: Klassiek, Jazz & Pop, Muziektheater, MediaMusic en de Popacademie. Klassieke muziek wordt sinds 2012 alleen in Zwolle aangeboden, de Popacademie en MediaMusic bevinden zich in Enschede en de richting

Muziektheater wordt uitsluitend in Arnhem gegeven. Jazz & Pop wordt sinds 2014 alleen aangeboden in Arnhem en Zwolle. Aan de bacheloropleiding Muziek studeren ongeveer 560 studenten.

De bachelor Muziek leidt studenten op voor een brede en hybride beroepspraktijk, met aandacht voor specifieke beroepscompetenties, zoals een onderzoekende en ondernemende houding, en een nadruk op de verantwoordelijkheid van de student bij het vormgeven van zijn/haar eigen profiel. De studierichtingen binnen het programma hebben eenzelfde opbouw. De eerste twee jaren bieden een brede basis met een vergelijkbaar programma per studierichting. In het derde en vierde jaar gaan studenten zich steeds meer individueel profileren en wordt het programma meer flexibel en vraaggestuurd. Alle studierichtingen hebben vergelijkbare clusters: hoofdvak en praktijk/speelvakken; educatie en beroepsvoorbereiding; theorie en onderzoek en de individuele profilering (verbredend of verdiepend). Gedurende het gehele programma werken studenten gezamenlijk aan (interdisciplinaire) projecten en producties.

De visitatie

ArtEZ heeft aan AeQui VBI de opdracht gegeven onderhavige visitatie uit te voeren. Hiertoe heeft AeQui een onafhankelijke en ter zake kundige commissie samengesteld. Met vertegenwoordigers van de opleiding heeft een voorbereidend gesprek plaatsgevonden. In dat gesprek is het programma en de invulling van de gesprekken en gesprekspartners vastgesteld. De commissie heeft tijdens de visitatie op 28, 29 en 30 juni 2016 dit programma doorlopen. Voorts is de commissie op 2 september bijeengekomen voor overleg en oordeelsvorming. (Voor een overzicht van het programma van de visitatie, zie bijlage 2). De visitatiecommissie heeft haar bevindingen en oordeel geformuleerd in het kader van de uitgebreide opleidingsbeoordeling. Het rapport is in concept toegestuurd aan de opleiding in oktober 2016, de reacties van de opleiding zijn verwerkt tot dit definitieve rapport.

Beoogde eindkwalificaties

De visitatiecommissie heeft vastgesteld dat de eindkwalificaties wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie concreet zijn uitgewerkt en voldoen aan de (inter)nationale eisen die aan een bacheloropleiding muziek zijn gesteld. Het landelijke beroepsprofiel, afgestemd op de Dublin Descriptoren en de standaarden van de AEC, wordt door de opleiding steeds geactualiseerd en aangepast aan ontwikkelingen in het beroepenveld. De commissie is positief over de brede en interdisciplinaire oriëntatie van de opleiding en de manier waarop de profilering en persoonlijke ontwikkeling van de student centraal staat. Tegelijkertijd concludeert de commissie dat deze recent ontwikkelde visie nog verder uitgewerkt en geëxpliciteerd kan worden, met name als het gaat om definiëring van het hybride werkveld, de plaats van onderzoek en de invulling van maatschappelijke betrokkenheid.

Beoogde eindkwalificaties

Standaard 1: De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

De commissie beoordeelt deze standaard als **voldoende**.

Bevindingen

Afstemming beroepenveld

Het beroepsprofiel en de eindkwalificaties zijn qua inhoud, niveau en oriëntatie afgestemd op de eisen in het beroepenveld en voldoen aan internationale eisen, zo concludeert de commissie. Het beroepsprofiel en einddoelen van de opleiding zijn gebaseerd op het landelijke opleidingsprofiel van de bachelor Muziek uit 2002. Daarin zijn de kwalificaties benoemd waar elke afgestudeerde bachelor Muziek in Nederland over moet beschikken. Deze zijn op hun beurt in lijn met de internationale standaarden geformuleerd door het Europese netwerk van muziekvakopleidingen, de Association Européenne des Conservatoires, Académies de Musique et Musikhochschulen (AEC). Het opleidingsprofiel en de einddoelen zijn door de opleiding steeds aangepast aan de veranderingen in het beroepenveld en vastgelegd in visiedocumenten als *De Musicus van de 21e eeuw* (2011) en *Spelen op duizend podia* (2016). In haar meest recente visie op het beroep legt de opleiding nadruk op het voorbereiden van studenten op een diversiteit aan beroepsrollen en de betrokkenheid en bevoegdheid van de student bij het vormgeven van zijn/haar eigen profiel. De opleiding wil studenten leren om als cultureel ondernemer een positie/podium voor zichzelf te creëren in het werkveld, waarbij eigen kwaliteiten en talenten als uitgangspunt dienen. In 2016 startte de landelijke werkgroep 'Actualiseren Opleidingsprofielen' voor het domein Muziek. De werkgroep bestaat uit deelnemers vanuit alle conservatoria in Nederland en werkt onder regie van het Netwerk Muziek. Een docent van ArtEZ Conservatorium maakt deel uit van de

werkgroep. Binnen ArtEZ is een eigen projectgroep geformeerd om de ontwikkelingen te volgen.

De opleiding zoekt in haar aanpak aansluiting bij de landelijke ontwikkelingen in het kunstonderwijs, zoals de eis van een strengere selectie en een duidelijke profilering van instellingen in het Sectorplan hbo-kunstonderwijs 2012-2016. De opleiding heeft keuzes gemaakt aangaande het aanbod van studierichtingen op de drie locaties. Zo zijn de studierichtingen Klassieke Muziek en Jazz & Pop teruggebracht tot respectievelijk één en twee locaties en het Conservatorium heeft complementaire profielen geformuleerd voor elk van de locaties.

De studierichtingen hebben elk een eigen profiel. De Popacademie en MediaMusic in Enschede werken intensief samen. Op de Popacademie worden studenten opgeleid tot cultureel ondernemer in de muziekindustrie of popsector. De Popacademie begeleidt studenten in hun ontwikkeling tot popmuzikant en besteedt aandacht aan instrumentbeheersing, vaktechnische kennis en vaardigheden en het in de markt zetten van een eigen product. Bij de richting MediaMusic leren studenten muziek en audio componeren en ontwerpen voor verschillende media en werken zij onder meer samen met game design-opleidingen en (inter)nationale studio's en bedrijven. Binnen de relatief jonge studierichting Muziektheater in Arnhem leren studenten muziek en theater combineren tot maatschappelijke geëngageerde voorstellingen/performances. Zowel musici (vocaal en instrumentaal) met een theatrale aanleg als muzikale performers kunnen deze studierichting volgen. De richting is sterk interdisciplinair gericht en legt zich toe op het opleiden van studenten die 'makend' zijn ingesteld. De studierichting Klassieke Muziek in Zwolle profileert zich als een studierichting waar de nadruk zowel op ambachtelijkheid ligt als op de ontwikkeling van muzikale persoonlijkheid van de student, die via de vrije keuzeruimte een eigen pad kan uitstippelen voor

zichzelf. Ook zijn er veel mogelijkheden tot samenwerking met orkesten en muziekscholen in de regio en het programma besteedt nadrukkelijk aandacht aan didactiek/methodiek en educatief ondernemerschap. De studierichting Jazz & Pop wordt in Arnhem en Zwolle aangeboden. In Arnhem is deze richting Engelstalig en ligt de nadruk op artistieke, eigenzinnigheid, creativiteit en kunstenaarschap. Op de locatie Arnhem worden achttien hoofdvakken aangeboden en bepalen studenten zelf in welke muziekstijl zij zich willen specialiseren. Jazz & Pop te Zwolle is Nederlandstalig. Hier ligt de nadruk op het opleiden van studenten tot breed georiënteerde musici die aan de slag kunnen als uitvoerend muzikant, docent, organisator, adviseur en publicist.

Concreet

De opleiding baseert haar beroepsprofiel op het door het landelijk Netwerk Muziek opgestelde Opleidingsprofiel (2002). Het beroepsprofiel onderscheidt de volgende competentiedomeinen:

1. Artistiek (Visie en creativiteit; Communicatie; Samenwerking)
2. Vaktechnisch (Muzikaal ambacht; Analytisch vermogen; Muziektheoretisch vakmanschap)
3. Professioneel-maatschappelijk (Omgevingsgerichtheid; Ondernemerschap; Innovatie en Onderzoek; Methodisch en reflectief handelen; Educatie en community)

Per studierichting zijn deze competentiedomeinen verder uitgewerkt in indicatoren en einddoelen die studenten dienen te behalen bij het afronden van het programma. Competentiematrixen maken inzichtelijk hoe deze competenties in het programma zijn verwerkt en in de module- en vakbeschrijvingen zijn deze vervolgens op detailniveau uitgewerkt. Per studieonderdeel is daarin aangegeven wat de doelstellingen, de werkwijze, leermiddelen, kennisbasis, competenties en toetsvormen zijn.

Actueel

De opleiding heeft een vaste werkveldcommissie voor alle studierichtingen. Deze is samengesteld uit experts uit verschillende domeinen van de beroepspraktijk – aan wie zij de doelstellingen van het programma periodiek ter validering voorlegt. De werkveldcommissie komt twee keer per jaar bij elkaar, op initiatief en onder voorzitterschap van de directie van het Conservatorium, en werkt volgens het reglement werkveldcommissie van ArtEZ hogeschool. De leden van de werkveldcommissie die de visitatiecommissie sprak, gaven aan dat de opleiding een sterke binding

heeft met instellingen in haar omgeving, actief inhaakt op ontwikkelingen in het beroepenveld en zich goed positioneert als opleider van nieuwe muzikale generaties in de regio.

Voorts heeft de opleiding per studierichting nauw contact met een groot aantal kunstvakinstellingen, muziekscholen, concertpodia en theatergezelschappen in de regio en daarbuiten waar studenten projecten uitvoeren en stagelopen. Daarmee houdt zij direct voeling met actuele ontwikkelingen in het werkveld en kan zij toetsen of de eindkwalificaties aansluiten bij wat er van muzikanten en performers wordt gevraagd in het werkveld.

Naast haar landelijke samenwerkingen, onderhoudt ArtEZ Conservatorium internationale betrekkingen binnen het Europese netwerk Association Européenne des Conservatoires, Académies de Musique et Musikhochschulen (AEC), een Europees netwerk van ruim 280 instellingen voor hoger muziekonderwijs in 57 landen. De directie bezoekt het jaarlijkse congres met een van de hoofden, zodat zij zich kunnen spiegelen aan de internationale ontwikkelingen. De hoofden Jazz & Pop en Popacademie bezoeken het Pop & Jazz-platform van de AEC, docenten onderzoek het platform Research in Music. Hoofden en docenten nemen tevens actief deel aan het ICON (Innovative Conservatoire). Via het AEC volgt de opleiding ook het 'Tuning-project' en zijn er verschillende contacten met vergelijkbare opleidingen buiten Nederland waarmee wordt samengewerkt en uitgewisseld.

De (gast)docenten van de opleiding fungeren bovendien als brug tussen het onderwijs en de beroepspraktijk, en waarborgen daarmee de actualiteit van de eindkwalificaties. Veel van de docenten zijn als succesvol professioneel musicus actief in het werkveld, zo heeft de commissie op basis van de CV's van docenten en gastdocenten kunnen vaststellen.

Dublin Descriptoren

De opleiding heeft bij het formuleren van het beroepsprofiel de Dublin Descriptoren als uitgangspunt genomen. Het landelijke opleidingsprofiel dat als basis dient voor de formulering van de eindkwalificaties van de opleiding koppelt de competenties nadrukkelijk aan de Dublin Descriptoren. De commissie heeft ook een overzicht kunnen inzien waarin de competentiedomeinen van het beroepsprofiel gekoppeld wordt aan de eisen van deze internationale standaard. Met andere woorden: het beroepsprofiel en bijhorende competenties sluiten aantoonbaar aan bij het beschreven bachelorniveau van de Dublin descriptoren.

Overwegingen

De commissie heeft waardering voor de brede oriëntatie van het profiel dat is gebaseerd op een gepersonaliseerde en flexibele visie op de muzikant. Ook is de commissie positief over het streven om unieke muzikanten op te leiden en de wensen en ambities van studenten nauw te volgen. In die zin lijkt de opleiding op weg te zijn naar een andere definitie van excellentie en talent, een die aansluit bij de ontwikkelingen in het beroepenveld waarin de plaats van traditionele beroepsrollen aan het eroderen is. In feite geeft de opleiding een nieuwe invulling aan het ambacht en trekt ze de persoonlijke profilering (die veelal in masterprogramma's centraal staat) het bachelorprogramma in, aldus de commissie. Daarin onderscheidt de opleiding zich van andere B Muziekopleidingen en is deze van relevantie voor het beroepenveld.

De commissie stelt echter ook vast dat de explicitering en concretisering van deze recente visie per studierichting verschilt, vooral als het gaat om de ambities aangaande muzikantschap, maatschappelijke relevantie en de rol van onderzoek. Zo is de commissie enthousiast over de manier waarop MediaMusic en de Popacademie (Enschede) hier invulling aan geven. Als de commissie echter kijkt naar de richtingen Klassieke Muziek en Jazz & Pop Zwolle meent zij dat de profilering op maatschappelijke betrokkenheid sterker geëxpliciteerd dient te worden, evenals de definiëring van muzikantschap.

Muziektheater (Arnhem) heeft in de afgelopen jaren duidelijke keuzes gemaakt in de oriëntatie en onderscheidt zich daarmee van vergelijkbare programma's, stelt de commissie, maar ook hier kunnen de ambities ten aanzien van het beroep verder uitgewerkt worden. Ten aanzien van Jazz & Pop (Arnhem) waardeert de commissie de brede, interdisciplinaire oriëntatie en nadruk op individualiteit, die voor deze studierichting uniek is, evenals de mogelijkheid tot een specialisatie in vrije improvisatie.

Voorts oordeelt de commissie dat de opleiding zich verder kan ontwikkelen als het gaat om de input van actuele en relevante kennis noodzakelijk voor de ontwikkeling van een visie op muziek en de rol daarvan in de samenleving per studierichting. De opleiding heeft één werkveldcommissie voor alle studierichtingen, terwijl de recente koers richting profilering van de studierichtingen wellicht vraagt om input van meer specialistische expertise die aansluit bij de oriëntatie van de verschillende locaties. Een nauwere relatie met een lectoraat dat over deze thema's mee kan denken zou de opleiding bovendien kunnen ondersteunen bij de verdere concretisering van haar visie en de rol van onderzoek daarbinnen.

De commissie heeft de matrixen en leerplannen van de vakken geraadpleegd in de Elektronische Leeromgeving (ELO) en stelt op basis daarvan vast dat uitwerking van het opleidingsprofiel concreet en transparant is.

De commissie oordeelt dat de opleiding de actualiteit en relevantie van de eindkwalificaties adequaat weet te borgen, dankzij de nauwe relatie van docenten met het werkveld, de betrokkenheid van een vaste werkveldcommissie, de actieve participatie in landelijke netwerken voor kunstonderwijs en haar contacten met relevante (inter)nationale netwerken en instituties.

Het beroepsprofiel en bijhorende competenties sluiten aantoonbaar aan bij het beschreven bachelorniveau van de Dublin Descriptoren. De commissie oordeelt dan ook dat de opleiding voldoet aan het vereiste internationale niveau van een HBO-kunstopleiding.

Op grond van bovenstaande beoordeelt de visitatiecommissie deze standaard als **voldoende**.

Programma

De visitatiecommissie heeft kunnen vaststellen dat de oriëntatie, inhoud en vormgeving van de opleiding een gevarieerde en veilige leeromgeving vormen die studenten ondersteunt bij hun ontwikkeling tot ondernemende en breed onderlegde muzikanten en performers. De commissie ziet de brede oriëntatie op het beroep en de studentgerichtheid terug in alle curricula; in alle studierichtingen wordt de intrinsieke motivatie bij studenten aangewakkerd en ligt de focus op persoonlijke ontwikkeling. Verder is de commissie positief over de selectieprocedures die duidelijk gericht zijn op het aannemen van studenten die qua profiel en ambities passen bij de opleiding. Wel stelt de commissie vast dat er verschillen bestaan tussen de studierichtingen als het gaat om de vertaling van de visie en doelstellingen naar een samenhangend en consistent programma waarin het streven naar innovatie en maatschappelijk relevantie tot uitdrukking wordt gebracht. De commissie is zeer te spreken over de studierichtingen MediaMusic en de Popacademie (Enschede) die de visie op het beroep en beoogde eindkwalificaties effectief hebben weten om te zetten in goed ontwikkelde, hechte curricula die als voorbeeld kunnen dienen voor de opleiding als geheel.

Oriëntatie

Standaard 2: De oriëntatie van het programma waarborgt de ontwikkeling van vaardigheden op het gebied van wetenschappelijk onderzoek en/of de beroepspraktijk.

De commissie beoordeelt deze standaard als **volgende**.

Bevindingen

Netwerken

Iedere studierichting heeft een specifieke oriëntatie op het beroepenveld en onderhoudt daartoe een eigen netwerk in het beroepenveld. De programma's van de Popacademie en MediaMusic zijn nauw met elkaar verweven en zijn gericht op de internationale creatieve industrie, culturele organisaties en instellingen voor onderwijs en zorg. De Popacademie heeft contacten met grote en kleine podia, productiehuisen, stichtingen en media, zowel in de regio als in heel Nederland. MediaMusic heeft op internationaal niveau relevante contacten met studio's in Europa en de VS. De studierichting bezoekt internationale symposia en beurzen en het merendeel van de gastdocenten en coaches zijn internationaal werkzaam. Op nationaal niveau zijn er contacten met belangrijke productiehuisen en studio's en met nationale omroepen. Lokaal en in de regio heeft de opleiding veel uitwisseling met andere hogescholen, opleidingen en culturele organisaties.

De contacten met Muziektheater (Arnhem) betreffen op internationaal niveau performance-opleidingen, zoals in IJsland (Steinunn Knútsdóttir), Zurich en Jerusalem. Ook heeft de opleiding deelgenomen aan een theaterfestival in Hamburg (Festival Körper Studio Junge Regie). Verder heeft de opleiding lokaal, regionaal en op nationaal niveau verschillende samenwerkingsverbanden met theaters, podia, jaarlijkse festivals en evenementen (bijvoorbeeld Oerol, Keuze Rotterdam Schouwburg).

De Engelstalige studierichting Jazz & Pop in Arnhem onderhoudt een gevarieerd netwerk met het voortgezet onderwijs (talenttrajecten), muziekscholen, kleine en grote podia en met ensembles, bands en gezelschappen, zowel lokaal als in de regio. Studenten lopen stage bij de partners in het muziekonderwijs, alsook bij internationale bedrijven en studio's, variërend van Cinematique Instruments (Keulen D) tot Big Bang (Amsterdam) en van Studio Edgetip (Arnhem) tot CineSamples (Los Angeles VS).

De oriëntatie van de studierichting Klassiek (Zwolle) is voornamelijk lokaal/regionaal gericht als het gaat om concertpodia, maar er zijn op zowel regionaal als nationaal niveau ook contacten met professionele orkesten en gezelschappen, jeugdorkesten en studentenorkesten. Ook is er uitwisseling met (inter)nationale muziekconcoursen en wordt er deelgenomen aan (inter)nationale festivals. Jazz & Pop in Zwolle heeft een uitgebreid netwerk in de regio als het gaat om voortrajectonderwijs, voortgezet onderwijs, middelbaar beroepsonderwijs en muziekscholen. Daarnaast werkt de opleiding nauw samen met lokale en regionale podia en concertzalen voor bandpresentaties en bij deelname aan festivals en evenementen.

Educatie, ondernemerschap en authentiek leren

Naast de netwerken die de studierichtingen met het werkveld onderhouden is de oriëntatie op het beroep verankerd in het programma door de aandacht voor ondernemerschap en educatie en de gezamenlijke projecten en producties die veelal in een authentieke context worden uitgevoerd. Educatieve vakken worden bij de meeste studierichtingen vanaf jaar 1 aangeboden in het programma en volgen een leertraject tot aan jaar 2 of 3, in sommige gevallen gevolgd door een stage. In alle studierichtingen is aandacht voor

ondernemerschap. Studenten krijgen vakken als musiconomie (Klassiek en Jazz&Pop Zwolle, Popacademie en MediaMusic Enschede), entrepreneurship (Jazz&Pop Arnhem), music management en music communication (MediaMusic Enschede) en bandcultuur (Popacademie Enschede).

Veel van de studieonderdelen bij de verschillende studierichtingen zijn dusdanig vormgegeven dat deze een realistische context bieden voor de ontwikkeling van kennis en vaardigheden voor het latere beroep, zoals het kamermuziektraject bij Klassieke Muziek (Zwolle) waarin een beroep wordt gedaan op het zelfstandige organisatievermogen van ensembles, bandcoaching bij Jazz & Pop Zwolle en Arnhem waarbij studenten gecoacht in door hen zelf samengestelde bands, die samen repeteren, concerten geven en in de studio gaan werken. Bij de Popacademie & MediaMusic is het onderwijs voor het grootste gedeelte projectgestuurd en studenten kunnen daarmee gedurende het gehele programma ervaring opdoen in beroepsauthenticke contexten.

Productiebedrijven

Zowel Enschede als Arnhem hebben eigen productiebedrijven om te bemiddelen tussen studenten en het werkveld. Zo is PAMM Productiebedrijf een integraal onderdeel van de opleiding van derde- en vierdejaars studenten Popacademie en MediaMusic die de modules Music Management of Musiconomie volgen. Het Productiebedrijf onderhoudt contacten met poppodia, studio's, alumni en andere relaties. Ze organiseert het Booster festival, programmeert bands en ondersteunt studenten bij het opzetten van hun eigen (afstudeer)projecten. Ook initieert het Productiebedrijf de samenwerking met studenten van andere opleidingen van ArtEZ, zoals Theater & Dans en Art & Design. In Arnhem heeft ArtEZ Conservatorium met The Real Agency een eigen impresariaat. Het is een praktijkbedrijf voor studenten en alumni dat als doel heeft hen voor te bereiden op de zakelijke kanten van de beroepspraktijk. De Agency profileert zich als een professionele organisatie op de markt en de opbrengsten gebruikt ze voor herinvesteringen in het onderwijs. De Agency houdt zich onder meer bezig met het adviseren van studenten en alumni bij de opzet en inrichting van hun beroepspraktijk, de organisatie van (muzikale) evenementen, payrolling en werkbemiddeling voor studenten en alumni. In de komende periode wordt onderzocht of een dergelijk praktijkbedrijf in Zwolle kan worden opgezet.

Internationalisering

Tot slot heeft de opleiding haar beleid op internationalisering verder aangescherpt met het oog op de verbreding en actualiteit van het programma. ArtEZ Conservatorium ziet internationalisering als een inherent deel van het onderwijs waarmee studenten voorbereid worden op nieuwe beroepsrollen in de veranderende arbeidsmarkt door in een cultureel divers onderwijsklimaat een 'global mindset' en een 'cultural awareness' kunnen ontwikkelen. De richting Jazz en Pop in Arnhem is sinds 2013 Engelstalig en trekt dan ook studenten aan uit het buitenland – op dit moment bestaat de studentenpopulatie uit 85 internationale studenten (=61%) uit Duitsland, Zuid Korea, Griekenland, Spanje, België, Italië, Zweden, Estland, Cyprus, Rusland en Turkije. Andere activiteiten gericht op internationalisering bestaan onder meer uit studentuitwisseling met partnerscholen via het ERASMUS-programma en internationale stages. De commissie is positief over deze initiatieven gericht op internationalisering en moedigt de opleiding voort te gaan op de ingeslagen weg. Zo denkt zij dat de studierichtingen in Enschede baat zouden hebben bij een verdere oriëntatie op Duitsland, qua instroom, maar ook om te profiteren van nieuwe ontwikkeling aldaar op het terrein van nieuwe media en muziek.

Overwegingen

De visitatiecommissie stelt vast dat het programma de studenten voorbereidt op de brede beroepspraktijk dankzij de sterke verbinding met het werkveld, de eigen productiebedrijven en de nadruk op ondernemerschap en educatie in de programma's. De oriëntatie van de curricula is passend bij de doelstellingen van de opleiding: studenten hebben de mogelijkheid om zich breed en interdisciplinair te oriënteren op de toekomstige beroepsuitoefening. Over de gehele linie weten de studierichtingen een ondernemende houding en de intrinsieke motivatie van studenten aan te wakkeren.

Wel vindt de commissie dat sommige van de studierichtingen nog moeten groeien als het gaat om de betrokkenheid van de brede/hybride beroepspraktijk. Zo heeft de commissie veel waardering voor de openheid, externe gerichtheid van de studierichtingen MediaMusic en de Popacademie (Enschede) die via projecten het werkveld naar binnen halen. Bij de richtingen Jazz & Pop en Klassiek (Zwolle) ziet de commissie dat er een sterke binding is met regionale kunstvakinstellingen, muziekscholen en concertpodia, maar concludeert ook dat de oriëntatie op het beroepenveld

gevarieerder en innovatiever zou kunnen worden ingevuld.

In het verlengde daarvan is de commissie van oordeel dat er ruimte is voor meer kruisbestuiving en samenwerking, zowel intern, als extern, met andere studierichtingen en opleidingen. Dit geldt met name voor de richtingen in Zwolle waar de mogelijkheden tot samenwerking nog relatief weinig worden benut door studenten en docenten. Ook in Enschede liggen er kansen voor meer samenwerking met B Muziektherapie en B Docent Muziek.

Het uiteenlopende beeld overwegend beoordeelt de visitatiecommissie deze standaard als **voldoende**.

Inhoud

Standaard 3: De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde eindkwalificaties te bereiken.

De commissie beoordeelt deze standaard als **voldoende**.

Bevindingen

Opbouw en Samenhang

De programma's zijn onderverdeeld in clusters/domeinen van studieonderdelen die inhoudelijk met elkaar samenhangen. Ze lopen over de studiejaar heen en kennen een opbouw in inhoud, niveau en/of omvang. Globaal zijn de volgende clusters te onderscheiden:

- Hoofdvak en praktijkvakken
  - Theorie en onderzoek
  - Projecten, beroepsvoorbereiding, maatschappij en educatie
  - Profilering, verdieping, verbreding en vrije keuze.
- Elke studierichting heeft binnen de clusters verschillende studieonderdelen, waarin de te behalen competenties een plek krijgen. Voor ieder studieonderdeel worden deze competenties naar leerdoelen vertaald. De leerdoelen, inhoud, werkvormen en toetsing van de studieonderdelen staan beschreven in de module- en vakbeschrijvingen. (Voor een overzicht van alle programma's, zie bijlage 2).

Onderzoek: Research in Music

Naar aanleiding van aanbevelingen uit de vorige accreditatie heeft het Conservatorium haar beleid op onderzoek nader geformuleerd. Een projectgroep Research in Music heeft samen met de hoofden, secties en docenten geïnventariseerd welke onderzoekscomponenten in de bestaande onderwijsprogramma's verwerkt zijn en hoe deze versterkt kunnen worden

en een leerlijn Research ontwikkeld. De algemene opbouw van de leerlijn Research voor alle studierichtingen is als volgt:

•Jaar 1/2: accent op ontwikkelen van een onderzoekende beroepshouding en voorwaardelijke vaardigheden.

•Jaar 2/3: accent op kennis verwerven over onderzoekproducten/-processen en trainen van onderzoekssystematiek.

•Jaar 3/4 (afstudeerfase bachelorniveau): accent op kennisproductie door het zelf opzetten, verantwoorden en uitvoeren van onderzoek.

•Masterniveau: verdieping tot een onderzoekende professional die in staat is goed onderzoek te verrichten met aandacht voor innovatie.

De implementatie van de leerlijn Research verschilt per studierichting. Binnen Klassiek, Jazz & Pop, Popacademie en MediaMusic is onderzoek nu een zelfstandige module in het derde studiejaar. Studenten ontwerpen onder begeleiding een onderzoeksproject, voeren deze uit, analyseren de resultaten en schrijven een rapportage. De lessen bieden hen daarbij (praktijk)theoretische ondersteuning. De opleiding is voornemens voor iedere richting in kaart te brengen hoe voorafgaand aan het derde studiejaar aandacht besteed kan worden aan een onderzoekende houding en onderzoeksvaardigheden. Ook zijn er initiatieven genomen om begeleiders te professionaliseren.

Overwegingen

De commissie stelt vast dat de curricula zo zijn vormgegeven dat studenten zich kunnen ontwikkelen tot muzikanten/performers/producenten met een eigen profiel en een eigen podium kunnen vinden/creëren voor zichzelf in de hybride beroepspraktijk. Zoals in hoofdstuk 1 is beschreven is de relatie tussen eindkwalificaties en doelen concreet uitgewerkt per studiejaar en programmaonderdeel. De opbouw van het programma vertoont samenhang: de vakken en projecten sluit op elkaar aan en de complexiteit neemt toe naarmate het programma vordert. Ook de studentgerichtheid, ruimte voor persoonlijke profilering en de nadruk op toenemende zelfstandigheid ziet de commissie in alle curricula terug. De commissie is positief over de initiatieven die sinds de vorige accreditatie zijn ontplooid om de visie op onderzoek verder expliciteren en in te bedden in het programma. Zij constateert dat het geformuleerde beleid aangaande onderzoek – met een belangrijke focus op reflectieve vaardigheid bij het uitvoeren van onderzoek – relevant is en passend bij de visie op het beroep. Ook

heeft zij kunnen vaststellen dat er maatregelen zijn genomen om het beleid te implementeren, zoals de invoering van een aparte module in de programma's in Enschede en Zwolle. Wel is de commissie van oordeel dat er nog stappen genomen moeten worden om deze visie verder te concretiseren en integreren in het programma. Dat de leerlijn onderzoek in het hoofdvak al wordt opgestart is een goed begin, maar reflectie en een onderzoekende houding zouden meer een integraal onderdeel uit moeten maken van andere vakken. Op deze manier zou de student onderzoekende en reflectieve vaardigheden sterker kunnen inzetten bij het ontwikkelen van een eigen visie op het beroep.

Volgens de visitatiecommissie stelt de inhoud van het programma studenten in staat om de beoogde eindkwalificaties te behalen. Alles overwegende beoordeelt de visitatiecommissie deze standaard als **volgende**.

Vormgeving

Standaard 4: De vormgeving van het programma zet aan tot studeren en biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde eindkwalificaties te bereiken.

De commissie beoordeelt deze standaard als **volgende**.

Bevindingen

Het didactisch concept is gebaseerd op het aanbieden van een flexibel onderwijsprogramma, met aandacht voor de eigenheid van de student en het leren in/van authentieke beroepssituaties. Iedere studierichting werkt met een combinatie van individueel onderwijs en groepsonderwijs. Bij de richtingen in Enschede is het principe van authentiek leren het verst doorgevoerd door de centrale rol van projectonderwijs. Alle studierichtingen kennen een gelijksoortige opbouw. In de eerste twee studiejaar ligt de focus van ieder curriculum op het leggen van een brede basis, met een onderwijsprogramma dat voor alle studenten binnen de opleiding grotendeels gelijk is en waarin de studiebegeleiding aanbodgericht is. In het derde en vierde studiejaar neemt de individuele profilering van de bachelor student toe. De keuzeruimte is dan groter, mede dankzij de twee verdiepende/verbredende minoren die studenten kunnen volgen. In de laatste twee jaar moet de student steeds meer de rol van een professional aannemen en eigenaarschap krijgen over zijn eigen ontwikkelingsproces. De docenten begeleiden de studenten bij de ontwikkeling van hun vakmanschap en vervullen in deze fase een

meer coachende rol. De studentenevaluaties (NSE) en de gesprekken die de commissie voerde met studenten tijdens de visitatie geven het beeld dat de studielast niet te groot is, mede dankzij de goede begeleiding. Studenten voelen zich gezien en gehoord en waarderen de nadruk op samenwerking en persoonlijke groei.

Overwegingen

Volgens de commissie biedt de opleiding een veilige, studeerbaar en samenhangend programma aan dat studenten in staat stelt zich breed te oriënteren en persoonlijk te ontwikkelen. De commissie is van oordeel dat de verschuivende rol van de docent als coach passend is bij de opzet van het programma. Wel denkt zij dat de coaching van studenten in de eindfase sterker gericht zou kunnen zijn op de ondersteuning van de individuele en artistieke keuzes die gemaakt worden. (Zie verder standaarden 8 en 11).

De commissie beoordeelt deze standaard als **volgende**.

Instroom

Standaard 5: Het programma sluit aan bij de kwalificaties van de instromende studenten.

De commissie beoordeelt deze standaard als **goed**.

Bevindingen

De opleiding heeft de toelating dusdanig vormgegeven dat kandidaten daadwerkelijk op hun individuele talenten worden beoordeeld. De toelating bestaat uit een praktijkdeel (auditie), een theorietoets (mondeling of schriftelijk), aangevuld met een motivatiegesprek. Studenten vullen van tevoren een formulier in om hun keuze voor de studie te onderbouwen. Met deze instrumenten kan zowel de student als de opleiding onderzoeken in hoeverre het artistieke en muzikale profiel van de student past bij het programma.

Voorts heeft de commissie kunnen vaststellen dat de procedure van toelating objectief en valide is en dat de Examencommissie betrokken is bij de handhaving van de regels en richtlijnen rond de toelating. Het college van examinatoren dat de toelatingsaudities afneemt, bestaat uit een examiner (voorzitter) en maximaal vier beoordelaars. In de meeste gevallen is dit het afdelingshoofd of een door de Examencommissie aangewezen voorzitter/examiner. De voorzittend examiner adviseert namens het college van examinatoren of de kandidaat toelaatbaar is of afgevoerd dient te worden. Kandidaten worden alleen

toegelaten wanneer zij een positief resultaat voor zowel de praktijk- als de theorietoets hebben behaald. De voorzitter legt het eindoordeel vast via het eindbeoordelingsformulier. Het advies van de voorzittend examiner wordt voorgelegd aan het hoofd van de opleiding, die vaststelt of de kandidaat wel of niet toegelaten kan worden. Bij een positief resultaat draagt het hoofd of de coördinator de betreffende kandidaat voor toelating voor aan de Examencommissie. De Examencommissie controleert de procedure en neemt een definitief besluit over de toelating. De gehele procedure is vastgelegd in de Toelatingsgids, die jaarlijks wordt geactualiseerd.

Om te waarborgen dat studenten daadwerkelijk het programma afmaken en passen binnen het onderwijs

hanteert de opleiding een bindend afwijzend studieadvies volgens de Richtlijnen van ArtEZ.

Overwegingen

De commissie stelt vast dat het programma een effectief en transparant toelatingsbeleid hanteert dat is afgestemd op haar visie op het beroep en aansluit bij de kwalificaties van de studenten die worden aangenomen. De vorm van matching is bijzonder vergeleken met andere muziekopleidingen, zo oordeelt de commissie, en zeer passend bij de visie van ArtEZ Conservatorium. Op grond daarvan beoordeelt de commissie deze standaard als **goed**.

Personeel

De visitatiecommissie oordeelt dat de opleiding beschikt over een effectief personeelsbeleid dat de realisatie van het programma mogelijk maakt. De opleiding zet deskundige en bekwame docenten in die een sterke binding hebben met het beroepenveld en hun expertise en ervaring actief vertalen naar het programma. Doordat het overgrote deel van docenten zelf werkzaam is in het werkveld en door de inzet van (internationale) gastdocenten, weet de opleiding voeling te houden met actuele kennis en ontwikkelingen in het beroepenveld. Tegelijkertijd stelt de commissie vast dat de cohesie binnen het (gedeeltelijk vernieuwde) docentencorps vooralsnog moet groeien, met name als het gaat om samenwerking en afstemming en de ontwikkeling van een *knowledge community* waarin gezamenlijk nagedacht wordt over de invulling van de visie en op de rol van de musicus/performer/producer in de samenleving.

Personeelsbeleid

Standaard 6: Het personeel is gekwalificeerd en de omvang ervan is toereikend voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

De commissie beoordeelt deze standaard als **volgende**.

Bevindingen

ArtEZ Conservatorium wordt geleid door de directie en de bacheloropleidingen worden per richting aangestuurd door een hoofd. Elk hoofd is verantwoordelijk voor het curriculum en de gang van zaken op de locatie. De opleiding werkt met een kernteam van vaste docenten met een grotere aanstelling, aangevuld met docenten met een tijdelijke of kleinere aanstelling en gastdocenten die de relatie met actuele ontwikkelingen in het werkveld versterken. Docenten met een grotere aanstelling verrichten taken op het gebied van bijvoorbeeld studie-, stage- en afstudeerbegeleiding.

De commissie heeft de CV's van de (gast)docenten bestudeerd. Alle docenten hebben een sterke binding met de verschillende contexten van de muziek sector en een groot gedeelte van het docententeam combineert het docentschap met een succesvolle carrière als musicus.

De afgelopen jaren werd een deel van het team vernieuwd en verjongd. De opleiding geeft aan dat dit een positief effect heeft op de inhoud van het onderwijs.

Resultaten van de onderwijsbeoordelingen (Nationale Studenten Evaluatie (NSE) en docent- en module-evaluaties) worden besproken, zowel informeel als in functionerings- en beoordelingsgesprekken met docenten, in werkoverleggen, stafvergaderingen en bij opleidingscommissies. Dankzij deze evaluaties en de uitwisseling binnen de overlegstructuren heeft de opleiding zicht op de kwaliteit van haar docenten.

Dat studenten en alumni tevreden zijn met de kwaliteit van de docenten blijkt ook uit het studenttevredenheidsonderzoek en de gesprekken die commissie tijdens de visitatie voerde. In de NSE van de afgelopen 3 jaar blijkt dat docenten door studenten hoog worden gewaardeerd, met een score variërend tussen een 3.8 en een 3.9 op een 5-puntsschaal.

In lijn met het in 2014 vastgestelde Professionaliseringsplan van ArtEZ ondersteunt en bevordert de opleiding de kwaliteit van docenten door de mogelijkheden aan te bieden tot professionalisering, bijvoorbeeld in het opleiden van docenten in projectmatig werken, ondernemerschap, didactische vaardigheden en de Engelse taal. Hoofden maken scholingsafspraken met hun medewerkers in functioneringsgesprekken en jaartaakgesprekken.

ArtEZ Conservatorium als geheel heeft ongeveer 300 docenten voor het opleiden van 850 studenten. De opleiding Muziek heeft ongeveer 560 studenten en heeft een docent-student ratio van 1 op 14,5. Dat is voldoende capaciteit om te voldoen aan de onderwijsvraag en om de gewenste kwaliteit te verzorgen.

Overwegingen

De commissie heeft de CV's van de (gast)docenten bestudeerd en heeft kunnen vaststellen dat de opleiding doeltreffend is in haar in het streven gekwalificeerde, deskundige en betrokken docenten aan te trekken die uitvoering van het programma mogelijk maken, zowel op inhoudelijke en onderwijskundige als op organisatorisch vlak.

De afgelopen jaren werd een deel van het team vernieuwd en verjongd. De commissie onderschrijft met de opleiding dat dit een positief effect heeft op de inhoud van het onderwijs. Zo kan er meer gestuurd worden op het aannemen van docenten die bij de visie en het didactisch concept aansluiten en die ook de kwalificaties hebben om de onderzoeksleerlijn te ondersteunen. Tegelijkertijd denkt de commissie dat dit ook een sterkere focus op cohesie en gedeelde visie

noodzakelijk maakt. Zij denkt dat de opleiding nog meer kan inzetten op het creëren van een *knowledge community* waarin gezamenlijk gereflecteerd wordt op visie, doelstellingen en ambities. Dit lijkt met name bij de richting Klassiek nodig te zijn om bij te dragen aan een sterkere samenhang binnen het docentencorps.

De docenten zijn deskundig, betrokken en ervaren en hebben ieder afzonderlijk een eigen relevante visie op het vak. Echter, de commissie is van oordeel dat de docenten bij bepaalde studierichtingen meer als team zouden kunnen opereren en toe kunnen werken naar een meer gedeelde visie. Een goed voorbeeld is gezien bij de Popacademie en MediaMusic; daar ziet de commissie een goede drive, veel productieve samenwerking en afstemming binnen het team en ook tussen docenten van beide studierichtingen.

De commissie stelt vast dat bij de studierichtingen in Arnhem excellente musici en performers doceren, maar ziet ook hier ruimte voor meer onderlinge samspraak en afstemming en de ontwikkeling van een gezamenlijke visie. Het docententeam bij Muziektheater geeft blijk van een relatief sterkere cohesie binnen het docententeam. Met de aanstelling van het

nieuwe hoofd is deze afdeling gezamenlijk een nieuwe richting uitgegaan.

De commissie constateert dat de opleiding op het gebied van professionalisering op de goede weg is en moedigt haar aan te blijven inzetten op scholing als het gaat om onderzoeks- en didactische vaardigheden en kwalificaties voor examinering.

De commissie is positief over de toegankelijkheid van docenten voor studenten in alle studierichtingen, en over de manier waarop de deskundigheid en didactisch kwaliteiten van de docenten door de opleiding wordt gemonitord - onder andere door resultaten van evaluaties informeel en formeel te bespreken.

De omvang van het docentencorps acht de commissie toereikend voor de uitvoering van het programma.

De visitatiecommissie oordeelt – de goede voorbeelden afwegend tegen de gesignaleerde verbeterpunten - dat de opleiding over het geheel beschikt over een effectief personeelsbeleid dat de realisatie van het programma mogelijk maakt en beoordeelt deze standaard als **voldoende**.

Voorzieningen

De visitatiecommissie heeft kunnen constateren dat de huisvesting en materiële voorzieningen van de opleiding voldoen aan de kwaliteitsnormen voor een bacheloropleiding muziek. De gebouwen in Arnhem, Enschede en Zwolle bieden de noodzakelijke ruimte en middelen voor professioneel muziekonderwijs. De opleiding heeft plannen om in de komende periode betere concertzalen in Arnhem en Zwolle te realiseren. ICT-voorzieningen zijn toereikend voor de realisatie van het programma. De studiebegeleiding van de opleiding is afgestemd op het didactisch concept, vindt op structurele basis plaats en is vastgelegd in een handleiding voor alle betrokkenen. Wel ziet de commissie ruimte voor een sterkere aansluiting van SLB op de persoonlijke profilering van de student, met name in de eindfase.

Materiële voorzieningen

Standaard 7: De huisvesting en de materiële voorzieningen zijn toereikend voor de realisatie van het programma.

De commissie beoordeelt deze standaard als **voldoende**.

Bevindingen

In de gebouwen van ArtEZ Conservatorium bevinden zich les- en studeerkamers, functionele klaslokalen voor groepslessen en theorieonderwijs, studio's voor ensembles, een concertzaal en voldoende instrumentarium om het onderwijs te ondersteunen. Elke locatie beschikt over een mediatheek, kopieer- en printapparatuur, ICT-voorzieningen en draadloos internet. De directie houdt samen met de coördinatoren van de Onderwijsorganisatie en de afdeling Facilitaire Zaken toezicht op de kwaliteit en toereikendheid van de diverse ruimtes, het meubilair, instrumentarium en de apparatuur. De meerjarenbegroting voorziet in regelmatig onderhoud van het instrumentarium en structurele vernieuwing van het materiaal waar dit nodig is.

Het gebouw van ArtEZ Conservatorium Arnhem staat in directe verbinding met het Rietveldgebouw, waar de opleidingen voor Beeldende Kunst, Vormgeving en Bouwkunst zijn gevestigd en met de gebouwen van de opleidingen voor Theater & Dans. Onlangs zijn de drum- en ensemblelokalen en het gehele vleugel- en pianobestand vernieuwd. Er ligt een plan voor een ingrijpende verbouwing waarmee de concertzaal voor de richtingen Jazz & Pop en Muziektheater een geschikte locatie biedt. Op dit moment is er behoefte aan een goed geoutilleerd bewegingslokaal voor Muziektheater.

ArtEZ Conservatorium Enschede is gevestigd in het Muziekcentrum en onderdeel van het Nationaal Muziekwartier en beschikt na meerdere verbouwingen over drie theorielokalen, vijf ensemblelokalen en zes drumcabines. Enschede beschikt verder over een theaterzaal en professionele studio's.

ArtEZ Conservatorium Zwolle bevindt zich in de historische binnenstad, met de opleidingen van de Academie voor Art & Design en Docent Theater op loopafstand. Op deze locatie zullen de concertvoorzieningen verder uitgebreid gaan worden door het verbouwen van de binnenplaats (het Pandhof) tot concertruimte. Daarmee wil de opleiding tevens de toegankelijkheid van het pand verbreden en het Conservatorium Zwolle tot een 'conservatorium van de stad' maken.

Overwegingen

De commissie oordeelt dat de materiële voorzieningen adequaat zijn en de realisatie van het programma mogelijk maken. Zij is positief over de plannen die er liggen voor de realisatie van geschikte concertzalen in Arnhem en Zwolle. Ook is er op sommige andere punten nog verbetering mogelijk, bijvoorbeeld als het gaat om de uitstraling van de gebouwen in Enschede. Deze zouden nog meer in lijn gebracht kunnen worden met de ambities om een creatieve en innovatieve muzikale broedplaats te zijn, vindt de commissie.

De commissie beoordeelt deze standaard als **voldoende**.

Studiebegeleiding

Standaard 8: De studiebegeleiding en de informatievoorziening aan studenten bevorderen de studievoortgang en sluiten aan bij de behoefte van studenten.

De commissie beoordeelt deze standaard als **voldoende**.

Bevindingen

In het studiejaar 2015-2016 zijn voor alle bacheloropleidingen de rollen, taken en verantwoordelijkheden van de studiebegeleiders vastgelegd in de Handreiking Studieloopbaanbegeleiding. Naast de individuele studieloopbaangesprekken heeft iedere opleiding ook studieloopbaanactiviteiten die binnen studiegroepen of mentorlessen plaatsvinden. Onderwerpen die dan aan bod komen zijn bijvoorbeeld het leren plannen, leren studeren en beroepsoriëntatie.

Gedurende de gehele studie is er voor iedere student een individuele studieloopbaanbegeleider beschikbaar. Deze begeleider besteedt aandacht aan de praktische zaken van de studie, adviseert met betrekking tot studieplanning en toekomstperspectief en houdt vinger aan de pols bij dreigende studieovertraging of uitval. Bij de begeleiding wordt zoveel mogelijk maatwerk geleverd, de duur en intensiteit van de begeleiding kunnen dan ook per student verschillen.

Naast studieloopbaanbegeleiders zijn ook de decanen betrokken bij de begeleiding van de studenten. De ArtEZ-studentendecaan neemt een onafhankelijke positie in ten opzichte van de opleidingen. Onderwerpen die studenten vertrouwelijk met de decaan kunnen bespreken, hebben betrekking op studiebeperking, studieovertraging, studievoortgang, maar ook op persoonlijk welzijn. In de afgelopen jaren heeft de opleiding gewerkt aan het laagdrempeliger maken van het decanaat en de verbetering van het contact met de opleidingshoofden.

Het Conservatorium besteedt verder veel aandacht aan gezond en duurzaam musiceren: preventie, fysieke en mentale aspecten, voeding et cetera. Voor beroepsmusici die dagelijks streven naar optimale prestaties is een gezond leef-, denk- en communicatiepatroon een basisvoorwaarde. Via een aantal modules, workshops, studiedagen en de ELO Gezond Musiceren verwerven studenten kennis en vaardigheden over gezondheid in relatie tot Body, Mind & Communication. De informatie is actueel en bevat ook verwijzingen naar hulpverlening, experts en therapeuten. Een coördinator stuurt de thema's projectmatig aan in samenwerking met betrokkenen van de verschillende studierichtingen.

Informatievoorziening

De communicatie met studenten verloopt via verschillende kanalen. De opleiding werkt met diverse elektronische leeromgevingen (ELO's), Studievolsysteem Osiris en een ArtEZ-roosterapp. Daarnaast maakt de opleiding gebruik van publicatieborden en flatscreens. Alle studierichtingen maken ook gebruik van (al dan niet besloten) Facebookgroepen en campagnewebsites bij grote projecten en evenementen. Binnen de ELO's vinden studenten alle organisatorische en inhoudelijke informatie over het Conservatorium of de opleiding, zoals: docenten en begeleiders, roosters, de studiegids, begeleiders, het onderwijsprogramma, de toetsing, de inhoud van modules en de OER. Via de ELO van de opleiding is er ook toegang tot de DSP's (digitaal studentportfolio) van de studenten.

ArtEZ werkt met het digitale studievolsysteem Osiris Studievoortgang, waarin de student het curriculum en de behaalde studieresultaten kan vinden. Deze gegevens zijn in te zien door de student, de studiebegeleider, de studievoortgangsadministratie en medewerkers van Studentenzaken. Ook de leden van de examencommissies maken gebruik van dit systeem om gegevens op te roepen over de studievoortgang van studenten.

Overwegingen

De commissie stelt vast dat de opleiding veel aandacht besteedt aan de studieloopbaanbegeleiding om de studievoortgang van studenten te ondersteunen. ArtEZ-breed zijn de procedures rondom studieloopbaanbegeleiding vastgelegd en deze worden zorgvuldig toegepast door de opleiding. De commissie is positief over de manier waarop studiebegeleiding wordt ingezet en de principes waarop deze is gebaseerd: maatwerk, de wisselwerking tussen programma en SLB en de autonomie van de student bij het vormgeven van de eigen leerproces. Dat de studieloopbaanbegeleiding is afgestemd op de behoeften van de studenten, blijkt ook uit evaluaties en de gesprekken die de commissie voerde. Studenten en alumni geven aan tevreden te zijn over de manier waarop zij ondersteund worden gedurende de opleiding. Verder ervaren zij de informatievoorziening ervaren als toegankelijk en effectief. Dankzij de kleinschaligheid van de opleiding, de toegankelijkheid van docenten en stafmedewerkers en de goede sfeer kunnen eventuele vragen en problemen van studenten snel worden besproken en opgelost.

Wel is de commissie van oordeel dat SLB nog meer ingezet zou kunnen worden als instrument in de ontwikkeling van de eigen profilering van de student, bijvoorbeeld door gebruik te maken van een persoonlijk ontwikkelingsplan gedurende de vier jaren van de studie. Ook zou SLB meer afgestemd kunnen worden op de begeleiding van de individuele en artistieke keuze die studenten moeten maken gedurende het afstudeertraject.

De commissie stelt verder vast dat alle informatie inderdaad is terug te vinden op de ELO. Gezien de aanwezigheid van B muziek op drie locaties zou er wellicht ook nagedacht kunnen worden over manieren om ICT en didactiek met elkaar te verbinden en *blended learning* in te zetten bij het onderwijs.

Alles overwegende beoordeelt de visitatiecommissie deze standaard als **voldoende**.

Kwaliteitszorg

De visitatiecommissie heeft kunnen vaststellen dat de opleiding een goed kwaliteitszorgplan heeft waarin eindkwalificaties, programma, personeel, leeromgeving en toetsen periodiek worden geëvalueerd aan de hand van toetsbare doelstellingen. De commissie stelt vast dat studenten, docenten en werkveld structureel en constructief worden gehoord en betrokken bij de verbetering van de opleiding en heeft veel waardering voor de ontwikkelingsgerichtheid van de opleiding die concrete maatregelen neemt om haar doelen te behalen.

Evaluatie

Standaard 9: De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

De commissie beoordeelt deze standaard als **goed**.

Om de kwaliteitscycli te ondersteunen en zichtbaar te maken, maakt ArtEZ gebruik van DigOport. Het functioneert als managementinstrument voor interne kwaliteitscontrole en verslaglegging en bevat onder meer:

- Jaarplannen, meerjarenplannen en beleidsplannen.
- Overzichten van (verbeter)activiteiten en projecten per opleiding;
- Een evaluatiekalender, enquêteresultaten en verslagen van diverse overleggen.

De enquêteresultaten en uitkomsten van overleggen, zijn richtinggevend voor verbeteracties en dienen als input voor nieuwe jaarplannen.

De opleiding voert structureel evaluaties uit onder studenten, docenten en alumni. Studenten doen jaarlijks mee aan de Nationale Studenten Evaluatie (NSE) en aan docent- en module-evaluaties. Bij grotere wijzigingen in het curriculum neemt de opleiding een curriculumenquête af. Verder neemt de opleiding iedere vijf jaar een alumni-enquête af en nemen alumni deel aan de Kunstenmonitor. ArtEZ voert iedere drie jaar een medewerkertevredenheidsonderzoek (MTO) uit onder de medewerkers van ArtEZ. De uitkomsten van het laatste MTO uit 2014 werd besproken met alle directeuren van de academies en de Deelraad en de directie het Conservatorium.

De kwaliteit van de opleiding en voorzieningen wordt tevens gemonitord door verschillende interne commissies en overlegstructuren. De opleidingscommissie (met daarin docenten en studenten) bespreekt evaluatieresultaten, curriculumwijzigingen en aanpassingen van de OER en brengt daarover advies uit. De opleidingscommissie komt drie keer per jaar bij elkaar. Studenten worden tevens bevraagd en op de hoogte gehouden via jaargroepen per richting en jaargroepvertegenwoordigers per locatie.

Het ArtEZ Conservatorium beschikt sinds 2014 over een Deelraad. De Deelraad Muziek bestaat voor 50% uit studenten en voor 50% uit medewerkers en komt minimaal iedere 2 maanden bij elkaar. De directie informeert de Deelraad over de ontwikkelingen binnen het Conservatorium. De Deelraad vraagt toelichting en geeft advies. In de afgelopen jaren gaf zij formeel advies over de nieuwe directiestructuur, over de concentratie van Jazz&Pop in Arnhem en Zwolle en over de verschillende Meerjarenplannen. De Opleidingscommissies en de Deelraad werken volgens het reglement Medezeggenschap van ArtEZ. Naast de opleidingscommissie en deelraad worden medewerkers verder betrokken en op de hoogte gesteld van verbetermaatregelen via werkoverleggen, stafvergaderingen en functioneringsgesprekken.

De contacten met het beroepenveld vervullen zoals eerder beschreven ook een rol in de kwaliteitszorg van de opleiding: de input van de werkveldcommissie (opnieuw samengesteld in 2013-2014), de feedback van gastdocenten, de internationale uitwisseling via AEC en ERASMUS en op incidentele basis via een Expert Committee waarin een specifiek onderwerp onder de loep wordt genomen.

De uitkomsten van evaluaties (NSE) en de gesprekken die de commissie voerde tijdens de visitatie bevestigden het beeld dat de kwaliteitszorg op een goede manier wordt geïmplementeerd. Zowel studenten en docenten voelen zich gehoord en betrokken bij de invulling van het programma en de evaluatie van de doelstellingen. De leden van de Opleidingscommissie en Deelraad gaven aan dat hun adviezen ter harte worden genomen. De waardering in de NSE-enquêtes is in de loop der jaren gestegen van een 2,9 (2014) naar een 3,3 (2016) op een 5-puntsschaal.

Overwegingen

De commissie heeft kunnen constateren dat de opleiding beschikt over een zorgvuldig en effectief kwaliteitszorgsysteem gebaseerd op toetsbare doelstellingen en concreet beoogde resultaten. De commissie waardeert de actieve ontwikkelingsgerichtheid van

de opleiding en de manier waarop deze nadrukkelijk belanghebbenden betreft in het kwaliteitsproces. Zij hanteert een breed scala aan evaluatie-instrumenten en de input en feedback van studenten, alumni, docenten en het werkveld worden aantoonbaar ingezet in de verbetering van het programma. De commissie stelt vast dat de opleiding sinds de vorige accreditatie het kwaliteitszorgplan van ArtEZ in 2014-2015 heeft geactualiseerd. Dit is afgestemd op de meerjarenvisie

‘Spelen op duizend podia’, de vernieuwde locatieprofielen en de meerjarenplannen/jaarplannen van het Conservatorium.

De visitatiecommissie ziet een nadrukkelijk aanwezige, ontwikkelingsgerichte kwaliteitscultuur, waarbij het instrumentarium van ArtEZ een onderlegger biedt voor verdere groei daarvan. Dit overwegende spreekt zij de beoordeling **goed** uit.

Toetsing

De visitatiecommissie heeft kunnen vaststellen dat de opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing. De commissie constateert dat de toetsing binnen de opleiding op een valide en objectieve wijze plaatsvindt. De opleiding hanteert modulebeschrijvingen, toetsplannen en handreikingen waarin de relatie tussen de leerdoelen, toetsvorm en beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn geëxpliciteerd. Tevens stelt de commissie vast dat de opleiding beschikt over een zeer bekwame examencommissie en die actief toeziet op de kwaliteit van de toetsing. De informatievoorziening naar de studenten toe is adequaat. Daar staat tegenover dat de commissie een zekere spanning constateert tussen de opleidingsvisie op individueel talent en de uiteindelijke beoordelingssystematiek die gehanteerd wordt bij toetsen en examens, met name in de eindfase. Ook zou zij willen aandringen op een sterkere onderbouwing en transparantie van de beoordelingen.

Toetsing

Standaard 10: De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

De commissie beoordeelt deze deelstandaard als **volgende**.

Bevindingen

Valide en betrouwbaar

ArtEZ werkt sinds 2009 werkt met een overkoepelend ArtEZ toetsbeleid. Op basis van dit toetsbeleid ontwikkelde elke studierichting een Toetsplan dat de visie op toetsing en de belangrijkste toetsmomenten en toetsvormen beschrijft. De relatie tussen de doelstellingen per module wordt inzichtelijk gemaakt in de competentiematrix en toetsprogramma's per jaar. Essentiële onderdelen, zoals het hoofdvak, de audities, presentaties, omvangrijke studie-eenheden en afstudeerwerk, worden beoordeeld aan de hand van beroepsauthentieke, integrale toetsen. De betrouwbaarheid van een beoordeling wordt daarbij geborgd door de aanstelling van een beoordelingscommissie van twee tot vier personen inclusief voorzitter, het gebruik van vaste richtlijnen (beschreven in de Voorzittersinstructie voor audities) en beoordelingsformulieren.

Examencommissie

De taken en bevoegdheden van de Examencommissie zijn vastgelegd in de Onderwijs- en Examenregeling (OER). ArtEZ heeft voor elk van de vier faculteiten een examencommissie waarvan de voorzitters gezamenlijk de centrale examencommissie vormen voor heel ArtEZ. De centrale examencommissie maakt beleid, op facultair niveau wordt toegezien op de uitvoering daarvan. De examencommissie van de Faculteit Muziek (Conservatorium ArtEZ) komt elke twee weken bij elkaar en bestaat uit een voorzitter, drie secretarissen die de locaties vertegenwoordigen en wissel-

leden uit alle richtingen. De bijeenkomsten zijn per locatie georganiseerd, met de voorzitter als linking-pin. Binnen het ArtEZ Conservatorium werkt de Examencommissie nauw samen met de directie, de hoofden, de Onderwijsorganisatie en de decanen. Deze samenwerking is inmiddels onderdeel van de overlegstructuur van het Conservatorium. De examencommissie heeft ook een rol als adviseur voor de toetsplannen (meerjaren) en toetsprogramma's (jaarlijks): deze houdt het toetsbeleid kritisch tegen het licht, controleert dossiervorming, belegt periodiek bijeenkomsten met docenten en examinatoren en stelt toetsprotocollen vast. Ook woont de commissie regelmatig eindexamens bij.

De Examencommissie is zich bewust van de verschillen per richting en locatie en laat, binnen de formele kaders, ook ruimte voor een eigen invulling van de beoordelingssystematiek. De Examencommissie heeft aangegeven nieuwe examinatoren te gaan opleiden in de komende periode. De leden van de Examencommissie zullen eerst zelf de noodzakelijke trainingen volgen zodat zij als gecertificeerde examinatoren docenten binnen Conservatorium ArtEZ kunnen opleiden.

Inzichtelijk voor studenten

In competentiematrix, toetsprogramma en modulebeschrijvingen wordt dieper ingegaan op de inhoud van de vakken, de competenties, de kenniselementen, de summatieve en formatieve toetsvormen, planning en organisatie, beoordelaars, normering en feedback, criteria en de herkansingsmogelijkheden. In de OER worden studenten op de hoogte gesteld van de regels en richtlijnen rondom toetsing. Al deze documenten zijn in de ELO te terug te vinden. Toetsresultaten worden door de betreffende docenten of commissieleden mondeling of schriftelijk teruggekoppeld en verwerkt in het studievolsysteem Osiris, die door studenten en studieloopbaanbegeleider op elk

moment ingezien kunnen worden. Studenten gaven aan tevreden te zijn over communicatie over de toetsing en gaven aan inzicht te hebben in de criteria waarop zij beoordeeld worden.

Overwegingen

De opleiding beschikt over een effectief systeem van toetsing waarin er een duidelijke relatie ligt tussen de beoogde eindkwalificaties, de leerdoelen en de toetsvormen en -criteria van de modules. De samenhang tussen deze onderdelen en binnen het gehele programma is geëxpliciteerd. Voorts maakt de opleiding gebruik van intersubjectieve beoordeling bij de toetsing van centrale studieonderdelen. De commissie stelt dan ook vast dat de opleiding adequate toetsprocedures heeft ontworpen en dat deze over geheel genomen effectief worden toegepast.

De commissie stelt verder vast dat de procedures goed zijn ontwikkeld en dat alle studierichtingen concrete toetsprocedures geïmplementeerd hebben die valide en objectief zijn.

In de uitvoering van deze programma's ziet de commissie nog ruimte voor verdere ontwikkeling. In de eerste plaats zouden de beoordelingscriteria meer in lijn gebracht moeten worden met het profiel van de opleiding, waarbij de nadruk ligt op de eigen profilering van de student en het artistieke concept dat gepresenteerd wordt. Bij de beoordeling van bijvoorbeeld de eindproducten die de commissie heeft bestudeerd valt op dat deze veel gewicht toekennen aan ambacht en techniek, aspecten die in eerder stadium al zijn beoordeeld, en relatief weinig nadruk leggen op het artistieke concept waarmee de student zich profileert. Als de beoordelingscriteria meer in lijn worden gebracht met de visie van de opleiding, zal de opleiding nog beter in staat zijn een eigen profiel afgestudeerden af te leveren.

Ook een nadere standaardisatie en kalibratie van beoordelingscriteria zouden de transparantie van de beoordeling ten goede komen, zo oordeelt de commissie, waarbij helder gemaakt wordt waar een specifiek cijfer voor staat. De onderbouwing van de becijfering van studentproducten is bijvoorbeeld niet altijd navolgbaar en lijkt aan de hoge kant.

Een verbetermaatregel die de opleiding ten tijde van de visitatie al voornemens was te implementeren, is het maken van een duidelijker onderscheid tussen het maakproces en het uiteindelijke product. De visitatiecommissie vindt dit een positieve ontwikkeling. Tot slot zou de commissie willen aandringen op de betrokkenheid van externe deskundigen bij de beoordeling van het eindexamen bij Jazz & Pop Arnhem.

De visitatiecommissie heeft waardering voor het functioneren van de examencommissie, die blijkt geeft van deskundigheid en zorgvuldigheid in de uitvoering van haar taken. De visitatiecommissie stelt vast dat de examencommissie een goede analyse heeft gemaakt van de sterktes en zwaktes van de beoordelingssystematiek en actief maatregelen neemt en heeft genomen om de kwaliteit van de toetsing te borgen.

Voorts is de toetsing voor studenten inzichtelijk, zo heeft de commissie kunnen vaststellen.

Overwegende dat het systeem van toetsing effectief is met een duidelijke relatie tussen de beoogde eindkwalificaties, de leerdoelen en de toetsvormen en -criteria van de modules, en dat de examencommissie haar taken deskundig en zorgvuldig uitvoert, beoordeelt de visitatiecommissie deze standaard als **volgende**.

Gerealiseerde eindkwalificaties

De visitatiecommissie oordeelt dat studenten van de opleiding de beoogde eindkwalificaties behalen. De commissie stelt vast dat de eindproducten van een adequaat niveau zijn en competenties uit het beroepsprofiel weerspiegelen. De commissie constateert aan de hand van de resultaten van het afstudeertraject, de werkzaamheden van de alumni en de gesprekken met het werkveld dat de opleiding startbekwame en ondernemende musici, performers en producers aflevert die met een eigen profiel in staat zijn hun plaats te vinden in het veelzijdige beroepenveld. Daartegenover stelt de commissie dat een aantal richtingen duidelijker keuzes moet maken in het afstudeertraject om de doelstellingen op het vlak van maatschappelijk engagement en persoonlijke profilering van de student meer tot uitdrukking te laten komen in het eindniveau.

Gerealiseerde eindniveau

Standaard 11: De opleiding toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

De commissie beoordeelt deze standaard als **volgende**.

Bevindingen

De opleiding heeft naar aanleiding van de vorige accreditatie een afstudeerhandleiding opgesteld waarin de procedures en voorwaarden zijn vastgelegd per studierichting.

De route tot aan het afstuderen bestaat uit de afsluiting van alle modules uit de hoofdfases. Daarna krijgt de student toegang tot het afstudeertraject, dat uitmondt in een eindpresentatie. De inhoud en vorm daarvan verschilt per studierichting:

- De eindpresentatie Jazz & Pop Zwolle, Klassiek, Muziektheater bestaat uit een openbare presentatie (concert of voorstelling) met een door de student samengesteld programma. De student wordt beoordeeld op de eindcompetenties van de opleiding.
- Bij Jazz & Pop Arnhem voldoet de student aan het eindniveau als alle modules met goed gevolg zijn behaald. De eindpresentatie is een feestelijke afronding en geeft een indruk van hoe de student zich heeft ontwikkeld.
- Bij MediaMusic bestaat de eindpresentatie uit een presentatie van het afstudeerproject. Het afstudeerproject is onderdeel van de open ruimte voor projecten en producties waarbij minimaal 10 EC aantoonbaar in relatie moet staan tot de persoonlijke profilering van de student.
- Bij de Popacademie bestaat de eindpresentatie uit een presentatie van het afstudeerproject, het inleveren van een individueel verslag, een afstudeerpresentatie van 45 minuten en een individueel eindassessment. De student krijgt een beoordeling op het niveau van product,

profilering, kwaliteit en de inhoud van het verslag.

Uit de documentatie (o.m. de alumni-enquête en overzichten van de werkzaamheden van de alumni) en gesprekken die de commissie voerde blijkt dat de alumni werkzaam zijn in diverse beroepsrollen en daadwerkelijk een plek vinden in de muzieksector. Studenten en alumni van alle studierichtingen doen mee aan (inter)nationale concoursen en wedstrijden en vallen regelmatig in de prijzen, zo heeft de commissie aan de hand van de documentatie kunnen vaststellen.

Alumni van de Popacademie zijn terug te vinden in de gehele popsector, van performing artist tot popmusicus met een eigen label of boekingskantoor. Ongeveer 95 procent van de afgestudeerden aan de Popacademie werkt ook daadwerkelijk in het vakgebied waarvoor hij of zij is opgeleid. Bekende oudstudenten zijn o.a. Stefany June, Luxuslaerm, Miss Montreal, Krystl en Nils Krake. Afgestudeerden MediaMusic werken als specialist of als breed geschoolde muziek- en techniekprofessional. Ze komen meestal terecht in een of meerdere van de volgende werkgebieden: compositie en productie (producer, composer, studio engineer, sound designer), spel (demonstrateur muziekindustrie, spel) en coaching (worskshops, demo's, educator). Alumni van Jazz & Pop hebben in de meeste gevallen een hybride beroepspraktijk: zij treden op als musicus in verschillende contexten, gaan interdisciplinaire samenwerkingen aan met andere kunsten of/ en geven les op muziekscholen, centra voor de kunsten of binnen een eigen lespraktijk.

Veel afgestudeerden van de locatie Zwolle zijn actief op het gebied van muziekeducatie en maatschappelijk georiënteerde projecten. Alumni van de richting Klassiek werken als freelance musicus in muziektheaterproducties, opera- of orkestproduc-

ties of zijn actief met een eigen ensemble. Daarnaast hebben ze een eigen lespraktijk of geven les aan een centrum voor de kunsten. Anderen ontwikkelen zich tot projectmanagers. Afgestudeerde muziektheaterstudenten gaan als muziektheatermaker, muziektheateruitvoerder en/of als muziektheaterdocent aan de slag. Oud-studenten Muziektheater zijn bijvoorbeeld te zien en te beluisteren op Oerol, M-Lab, Het Muziektheater en creatieve centra als het Kunstbedrijf.

Overwegingen

De commissie heeft de afstudeerhandleiding met procedures en voorwaarden per studierichting gezien, en stelt vast dat deze helder is en als een goede richtlijn dient voor studenten en docenten.

De commissie heeft van vijftien studenten de muziekproducties en eindproducten gezien, alsmede de beoordelingen daarvan. Dit betrof alle studierichtingen: Jazz & Pop Zwolle, Klassiek, Muziektheater, Jazz & Pop Arnhem, MediaMusic en de Popacademie. Tijdens de visitatie heeft de commissie ook voorstellingen bijgewoond waarin studenten hun muzikale kwaliteiten konden demonstreren. Op ba-

sis daarvan stelt de commissie vast dat de studenten voldoen aan de gestelde normen ten aanzien van een HBO-muziekopleiding: ze behalen de eindkwalificaties op het gebied van artistieke, vakbekwaamheid en professioneel-maatschappelijke kwaliteiten.

De commissie heeft in alle richtingen adequate afstudeerproducten gezien – tegelijkertijd stelt zij ook vast dat er verschillen bestaan in eindniveau tussen de richtingen. De commissie is van mening dat de begeleiding van het afstudeertraject aandacht verdient. Dit geldt met name voor de richting Klassiek, Jazz & Pop Zwolle en Muziektheater. De commissie zou willen aandringen op een sterkere focus in de eindfase op de eigenheid van de student, de maatschappelijke relevantie en de artistieke keuzes. Daarbij is het van belang dat studenten goed begeleid worden bij de reflectie op en de onderbouwing van de individuele en artistieke keuzes die zij maken.

In aanmerking nemende dat alle beoordeelde muziekproducties en eindproducten het bachelorniveau weerspiegelen, wordt deze standaard beoordeeld als **voldoende**.

Bijlagen

Bijlage 1 Visitatiecommissie

Deze notitie is volgens het NVAO-format opgesteld.

Deskundigheid	De deskundigheid blijkt uit:
a. deskundigheid ten aanzien van de ontwikkelingen in het vakgebied	<p>De heer Bisschop Boele is lector Lifelong Learning in Music aan het Prins Claus Conservatorium, Groningen. Hij is recent gepromoveerd aan de Georg-August-Universität Göttingen</p> <p>Mevrouw Mulder is gerenommeerd als onderzoekend en experimenteel musicus</p> <p>Mevrouw Vingerhoeds organiseert festivals en stelt diverse radioprogramma's samen op het gebied van jazz</p>
b. internationale deskundigheid	<p>De heer Suèr leidt een internationaal georiënteerd platenlabel</p> <p>De heer Bisschop Boele is recent gepromoveerd aan de Georg-August-Universität Göttingen</p> <p>Mevrouw Mulder is international actief als componist en musicus, van zowel gecomponeerde als geïmproviseerde muziek</p> <p>Mevrouw Vingerhoeds heeft in diverse ensembles gespeeld en international tournee's gemaakt. en heft adviesfuncties mbt international jazzfestivals</p>
c. werkvelddeskundigheid in het voor de opleiding relevante beroepenveld	<p>Mevrouw Mulder is international actief als componist en musicus, van zowel gecomponeerde als geïmproviseerde muziek</p> <p>De heer Suèr leidt een platenlabel en produceert voor diverse bands, tevens is hij betrokken bij enkele TV-formaten</p> <p>Mevrouw Vingerhoeds heeft in diverse ensembles gespeeld en international tournee's gemaakt. en heeft adviesfuncties mbt international jazzfestivals</p>
d. ervaring met het geven en ontwikkelen van onderwijs op het desbetreffende opleidingsniveau en deskundigheid ten aanzien van de door de opleiding gehanteerde onderwijsvorm(en) ¹	<p>De heer Suèr verzorgt workshops voor enkele conservatoria</p> <p>De heer Bisschop Boele is lector Lifelong Learning in Music aan het Prins Claus Conservatorium, Groningen. Hij is recent gepromoveerd aan de Georg-August-Universität Göttingen</p> <p>Mevrouw Janssen is NVAO-gecertificeerd trainer voor panelvoorzitters</p>
e. visitatie- of auditdeskundigheid	<p>Mevrouw Janssen is voorzitter in vele visitaties.</p>
f. studentgebonden deskundigheid	<p>Mevrouw Vos is 3e jaars B Music student (klassieke zang) aan de HKU.</p>

¹ Hieronder worden bijvoorbeeld verstaan afstandsonderwijs, werkplekgerelateerd onderwijs, flexibel onderwijs, competentiegericht onderwijs of onderwijs voor excellente studenten.

Bijlage 2 Programma visitatie

dag 1: Arnhem dinsdag 28 juni 2016
ziektheater

ArtEZ Conservatorium algemeen, Jazz & Pop Arnhem, Mu-

Tijd	Activiteit/gesprekspartners	Onderwerp
08:30 – 09:00	Aankomst commissie, kennismaking	
09.00 – 10.00	Intern beraad - Lisa Janssen - Jesseka Batteau - Evert Bisschop Boele - Vera Vingerhoeds - Lette Vos	Voorzitter AeQui Secretaris AeQui Inhoudsdeskundige onderwijs Inhoudsdeskundige muziektheater/jazz&pop Studentlid
10.00 – 10.45	Directie Muziek en CvB ArtEZ 1. Wim Fiselier 2. Juul Diteweg 3. Rob Kramer	Lid College van Bestuur, Dean Undergraduate School Directielid Muziek, locatie Arnhem, Zwolle Directielid Muziek, locatie Enschede
11.00 – 12.00	Opleidingsmanagement bachelor Muziek 1. Michiel Braam 2. Maarten Verhoef 3. Tilmar Junius 4. Davy de Wit 5. Peter Leutscher 6. Ati Gottschal	Hoofd Jazz & Pop (Arnhem) Hoofd Muziektheater (Arnhem) Hoofd Jazz & Pop (Zwolle) Hoofd Popacademie (Enschede) Hoofd MediaMusic (Enschede) Hoofd Klassiek (Zwolle)
12.00 – 13.00	Lunch en inloopspreekuur Mogelijkheid voor studenten en medewerkers voor gedachtewisseling met commissie, tevens bestudering van documenten.	
13.00 – 13.30	Showcase Jazz & Pop Arnhem & Muziektheater Presentatie AbART (studenten & alumni Jazz & Pop en Muziektheater)	Presentaties van studierichtingen
13.30 – 14.30	Docenten Jazz & Pop Arnhem & Muziektheater 1. Clemens Horn 2. Jolande Geven 3. Jean-Marc Bouyeure 4. Frans Vermeerssen 5. Jasper le Clercq 6. Caroline Almekinders 7. Mariëlle Vester 8. Peer van den Berg	Jazz & Pop & Muziektheater: mentor, docent muziektheorie Jazz & Pop & Muziektheater: zangdocent Jazz & Pop: docent muziektheorie en onderzoek Jazz & Pop: Saxofoondocent en bandcoach Jazz & Pop: Violdocent Muziektheater: docent spel Muziektheater: docent zang Muziektheater: docent bewegingstheater
14.45 – 15.45	Studenten Jazz & Pop & Muziektheater 1. Benjamin Thodé 2. Helge Sorg 3. Lara Frank 4. Sophie de Graaf 5. Mauro Casarini 6. Franca Decker 7. Maartje Goes 8. Cassandra Onck	Jazz & Pop, studiejaar 1 Jazz & Pop, studiejaar 2 Jazz & Pop, studiejaar 3 Jazz & Pop, studiejaar 4 Muziektheater, studiejaar 1 Muziektheater, studiejaar 2 Muziektheater, studiejaar 3 Muziektheater, studiejaar 4
16.00 – 17.00	Alumni en Werkveldvertegenwoordiging bachelor Muziek 1. Tom Kortbeek 2. Daan Lee- ver 3. Joep van Weert 4. Ella Kamerich 5. Alex Freise 6. Zino van Hamersveld 7. Wiebren Buma 8. Bert Bennink 9. Aad van Nieuwkerk	Alumnus Muziektheater Alumnus Jazz & Pop Arnhem Alumnus Jazz & Pop Zwolle Alumna Klassiek Alumnus Popacademie Alumnus MediaMusic Lid werkveldcommissie, Directeur Het Gelders Orkest Lid werkveldcommissie, Directeur/Eigenaar BB Productions Lid werkveldcommissie, Eindredacteur VPRO radio 4
17.00 – 18.00	Intern beraad commissie	

18.00 – 18.15	Terugkoppeling in klein comité (directie muziek, hoofden, betrokkenen O&K)
Optioneel programma	
19.00 – 20.30	Eindexamen Jasper Mellema (Bachelor Muziek, Jazz & Pop Arnhem) <u>Locatie: Concertzaal ArtEZ Conservatorium, Arnhem</u>

Dag 2: ENSCHEDE woensdag 29 juni 2016
MediaMusic

Popacademie,

Tijd	Activiteit/gesprekspartners	Onderwerp
09.00 – 10.00	Aankomst commissie, intern beraad - Lisa Janssen - Jesseka Batteau - Evert Bisschop Boele - Bart Suèr - Lette Vos	Voorzitter AeQui Secretaris AeQui Inhoudsdeskundige onderwijs Inhoudsdeskundige pop, mediamusic Studentlid
10.00 – 10.30	Showcase Popacademie & MediaMusic	<i>Presentaties van studierichtingen</i>
10.30 – 11.30	Docenten Popacademie & MediaMusic 1. Danny Sahupala 2. Gerard Peters 3. Anneloes Verveld 4. Arno Schlijper 5. Danny Weijermans 6. Tjerk de Groot 7. Rutger van Gelder 8. Elwin Rumpfmair	Popacademie: kernteamlid, coördinator bandcultuur, bandcoach, drumdocent Popacademie: kernteamlid, tutor, gitaardocent, bandcoach Popacademie: zangdocent Popacademie: kernteamlid, theorie docent, bandcoach MediaMusic: kernteamlid, lid Opleidingscommissie, docent onderzoek, studieloopbaan begeleiding, docent compositie en sounddesign MediaMusic: kernteamlid, docent audio engineering MediaMusic: docent hoofdvak electronic artist producer MediaMusic: kernteamlid, docent onderzoek, docent visuals en total concepting
11.45 – 12.45	Studenten Popacademie & MediaMusic 1. Didier Leclaire 2. Julian Vorst 3. Sjors Veenhuis 4. Eva-Gina Berkel 5. Jan-Merijn Versteeg 6. Daan Scholten 7. Paul Louis 8. Joshua van de Spreng	Popacademie, studiejaar 1 Popacademie, studiejaar 2 Popacademie, studiejaar 3 Popacademie, studiejaar 4 MediaMusic, studiejaar 1 MediaMusic, studiejaar 2 MediaMusic, studiejaar 3 MediaMusic, studiejaar 4
12.45– 13.45	Lunch en inlooppreekuur Mogelijkheid voor studenten en medewerkers voor gedachtewisseling met commissie, tevens bestudering van documenten.	<i>Intern commissieoverleg</i>
13.45 – 14.30	Examencommissie 1. Ton Lamers 2. Rebecca Nagel 3. Henk van Rossum	Voorzitter Centrale Examencommissie Secretaris Muziek Enschede Secretaris Muziek Arnhem
14.30 - 15.30	Intern beraad commissie	
15.30 – 15:45	Terugkoppeling in klein comité (directie muziek, hoofden, betrokken O&K)	
Optioneel programma		
19.00 – 20.30	Eindexamen Charlotte Noordzij (Bachelor Muziek, Jazz & Pop Zwolle) <u>Locatie: Theater Odeon, Zwolle</u>	
21.00 – 22.30	Eindexamen Irene Aalvink (Bachelor Muziek, Jazz & Pop Zwolle) <u>Locatie: Theater Odeon, Zwolle</u>	

Tijd	Activiteit/gesprekspartners	Onderwerp
08.45– 09.45	Aankomst commissie, intern beraad - Lisa Janssen - Jesseka Batteau - Evert Bisschop Boele - Vera Vingerhoeds - Nora Mulder - Reyer Ploeg - Lette Vos	Voorzitter AeQui Secretaris AeQui Inhoudsdeskundige onderwijs Inhoudsdeskundige theater/jazz/pop Inhoudsdeskundige jazz/pop/klassiek Inhoudsdeskundige docent muziek Studentlid
		<i>Interne vergadering visitatiecommissie AeQui</i>
09.45– 10.15	Showcase Jazz & Pop Zwolle & Klassiek Presentatie Crazy Daze (Jazz & Pop studenten jaar 3) Presentatie Trio Animando (Klassiek studenten)	
		<i>Presentaties van studierichtingen</i>
10.15– 11.15	Docenten Jazz & Pop Zwolle & Klassiek 1. Aljosja Buijs 2. Sepp Grotenhuis 3. Steven Faber 4. Koen van der Meer 5. Jan Wessels 6. Zosja el Rhazi 7. Jan Wichert Bunschoten	Jazz & Pop en Klassiek: coördinator educatieve vakken, coördinator vooropleiding Arnhem Klassiek: hoofdvakdocent piano Klassiek: coördinator ArtSEEDZ en Onderzoek in de Master, docent correpetitie zangers, educatie en methodiek piano Klassiek: docent theorievakken Jazz & Pop: docent theorie, trompet en bandcoaching Jazz & Pop: zangdocent, coach vocal project Jazz & Pop: docent theorie, harmonie a/d piano, componeren/arrangeren, studieloopbaanbegeleiding
		<i>Doelen van de opleiding, programma, toetsing, kwaliteit docenten</i>
11.30– 12.30	Studenten Jazz & Pop Zwolle & Klassiek 1. Katinka Tiemersma 2. Ischico Velzel 3. Casper Leerink 4. Luc Geraats 5. Davide Cooreman 6. Milo Groenhuijzen 7. Tom Leeuwenbrug 8. David Klompmakers	Klassiek, studiejaar 1 Klassiek, studiejaar 2 Klassiek, studiejaar 3 Klassiek, studiejaar 4 Jazz & Pop, studiejaar 1 Jazz & Pop, studiejaar 2 Jazz & Pop, studiejaar 3 Jazz & Pop, studiejaar 4
		<i>Programma, toetsing, kwaliteit docenten</i>
12.30 – 13.30	Lunch	
		<i>Intern commissieoverleg</i>
13.30 – 14.00	Showcase Docent Muziek Highway 61 Revisited Sietske Veldkamp, klarinet solo Koorproject Jurriaan Poesse	
		<i>Presentatie van opleiding</i>
14.00 – 14.45	Opleidingsmanagement Docent Muziek 1. Ab Sandbrink 2. Frans Haverkort 3. Marja Reinders	Hoofd opleiding (in afbouw) Hoofd opleiding Zwolle Hoofd opleiding Enschede
15.00 – 16.00	Docenten Docent Muziek 1. Jeroen Katier 2. Mariska van der Vaart 3. Reinier Maliepaard 4. Jan Wichert Bunschoten 5. Frank Deiman 6. Benno Spieker	Hoofdvakdocent voortgezet onderwijs Hoofdvakdocent basis- en voortgezet onderwijs Theoriedocent, ontwikkelaar werkplaats muziektheorie Theoriedocent Docent piano, coördinator vooropleiding Hoofdvakdocent basisonderwijs
		<i>Doelen van de opleiding, programma, toetsing, kwaliteit docenten</i>
16.15 – 17.15	Studenten Docent Muziek 1. Ilse Kortekaas 2. Suzanne Kullberg 3. Thimo Lam 4. Lisa Bosma 5. Lydia Stigter 6. Douwe ter Braak 7. Maud Zweers 8. Jurriaan Poesse	Zwolle, studiejaar 1 Zwolle, studiejaar 2 Zwolle, studiejaar 3 Zwolle, studiejaar 4 Enschede, studiejaar 1 Enschede, studiejaar 2 Enschede, studiejaar 3 Enschede, studiejaar 4
		<i>Programma, toetsing, kwaliteit docenten</i>
17.30 – 18.30	Alumni en werkveldvertegenwoordiging Docent Muziek 1. Iris van Bueren 2. Sil Loeters 3. Ilse Tervelde	Zwolle, alumna Zwolle, alumnus Enschede alumna
		<i>Aansluiting van opleiding op werkveld, toetsing en afstuderen</i>

	4. Annemieke van Doesburg 5. Andreke Westra 6. Carl Witrock 7. Mariëlle Zonjee 8. Leo Samama	Enschede alumna Lid Werkveldcommissie Lid Werkveldcommissie Lid Werkveldcommissie Lid Werkveldcommissie	
18.30– 20.00	Aanvullend onderzoek visitatiecommissie, formuleren conclusies		
20.00– 20.30	Terugkoppeling resultaten Docent Muziek Terugkoppeling resultaten Bachelor Muziek		

Bijlage 3 Kwantitatieve gegevens

Tabel 1: Studentenaantallen peildatum 1 oktober 2015

Jaar	Jazz en Pop Arnhem	Jazz en Pop Zwolle	Muziektheater	Popacademie	Media-Music	Klassiek Zwolle	Klassiek Enschede
1	48	27	12	36	27	22	
2	25	21	8	33	18	15	
3	33	17	10	26	9	20	
4	25	30	12	48	26	26	12

Tabel 2: Gerealiseerde docent-student ratio²

Studierichting	Docente in fte	Studenten	Docent-student ratio
Jazz en Pop Arnhem	20,23	227	1:11,2
Jazz en Pop Zwolle			
Muziektheater	2,68 fte	42	1:15,7
Popacademie	7,64 fte	147	1:19,2
MediaMusic	3,88 fte	82	1:21,1
Klassiek	11,1 fte	82	1:7,4

Tabel 3: Gemiddeld aantal contactuur per week

Jaar	Jazz en Pop Arnhem	Jazz en Pop Zwolle	Muziektheater	Popacademie	MediaMusic	Klassiek
1	18	15,6	24,7	14,4	20	20,5
2	16	16,4	22,3	12,3	16	22
3	9	10	22,7	9,1	11	15
4	11	10,2	19,2	8,5	28	12

Tabel 4: Docentkwaliteit

Studierichting	Graad	
	MA	PhD
	%	%
Jazz en Pop Arnhem	46,0%	0,0%
Jazz en Pop Zwolle		
Muziektheater		
Popacademie		
MediaMusic		
Klassiek		

Cohort	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
<i>Totaal aantal aanmeldingen</i>	762	749	871	942	899	779	707	749
<i>Jazz en Pop Arnhem</i>	178	172	219	231	202	168	129	193
<i>Jazz en Pop Enschede</i>	59	62	81	81	68	63	47	40
<i>Jazz en Pop Zwolle</i>	96	86	120	117	76	93	80	82
<i>Muziektheater</i>	95	108	94	106	129	117	105	108
<i>Popacademie</i>	140	162	151	180	182	175	183	168
<i>MediaMusic</i>	28	35	68	88	99	58	84	88
<i>Klassiek</i>	166	124	138	139	143	105	79	70
<i>Totale instroom propedeuse</i>	207	185	203	210	194	177	167	169
<i>Jazz en Pop Arnhem</i>	33	33	35	37	43	30	40	35
<i>Jazz en Pop Enschede</i>	16	18	14	19	14	14	10	12
<i>Jazz en Pop Zwolle</i>	30	18	33	34	22	28	24	27
<i>Muziektheater</i>	13	13	10	12	12	11	12	13
<i>Popacademie</i>	32	37	36	37	38	37	37	37
<i>MediaMusic</i>	11	14	23	26	28	20	18	24
<i>Klassiek</i>	72	52	52	45	37	37	26	21
<i>Studenten die naar 1 jaar niet meer staan ingeschreven</i>								
Uitval uit het eerste jaar[1]	33 (15,9%)	37 (20,0%)	45 (22,2%)	42 (20,0%)	35 (18,0%)	33 (18,6%)	31 (18,6%)	38 (22,5%)
<i>Jazz en Pop Arnhem</i>	8 (24,2%)	8 (24,2%)	6 (17,1%)	3 (8,1%)	7 (16,3%)	7 (23,3%)	6 (15,0%)	10 (28,6%)
<i>Jazz en Pop Enschede</i>	2 (12,5%)	5 (27,7%)	2 (14,3%)	5 (26,3%)	1 (7,1%)	1 (7,1%)	1 (10,0%)	4 (33,3%)
<i>Jazz en Pop Zwolle</i>	5 (16,7%)	4 (22,2%)	8 (24,2%)	10 (29,4%)	7 (31,8%)	6 (21,4%)	5 (20,8%)	6 (22,2%)
<i>Muziektheater</i>	3 (23,1%)	2 (15,4%)	1 (10,0%)	1 (8,3%)	1 (8,3%)	1 (9,1%)	1 (8,3%)	5 (38,5%)
<i>Popacademie</i>	4 (12,5%)	6 (16,2%)	7 (19,4%)	6 (8,1%)	6 (15,8%)	6 (16,2%)	6 (16,2%)	4 (10,8%)
<i>MediaMusic</i>	2 (18,2%)	2 (14,3%)	11 (47,8%)	11 (42,3%)	6 (21,4%)	4 (20,0%)	5 (27,8%)	4 (16,7%)
<i>Klassiek</i>	9 (12,5%)	10 (19,2%)	10 (19,2%)	6 (13,3%)	7 (18,9%)	8 (21,6%)	7 (26,9%)	5 (23,8%)
<i>Studenten die zich na 1 jaar herinschrijven dat in nominale studieduur alsnog uitvalt in de opleiding</i>								
Uitval uit de bachelor[2]	38 (21,8%)	50 (33,8%)	53 (33,5%)	39 (23,2%)	34 (21,4%)	41 (28,7%)	16 (11,8%)	2 (1,5%)
<i>Jazz en pop Arnhem</i>	5 (20,0%)	9 (36,0%)	9 (31,0%)	11 (32,0%)	5 (13,9%)	5 (21,7%)	2 (5,9%)	x
<i>Jazz en Pop Enschede</i>	6 (42,9%)	5 (38,5%)	5 (41,7%)	5 (35,7%)	3 (23,1%)	5 (38,5%)	2 (22,2%)	x

Bijlage 4 Eindkwalificaties

Competentiemodel Bacheloropleiding Muziek ArtEZ

A. Artistiek competentiedomein		
A1. Visie en creativiteit	De musicus (bachelor) is artistiek gedreven en is in staat om opvattingen en overtuigingen op het eigen vakgebied te verwerven en die te communiceren in de muzikale beroepspraktijk. A1.1 heeft een muzikaal-artistieke persoonlijkheid verworven die het mogelijk maakt om door middel van expressieve taal en een professionele gedrevenheid te musiceren A1.2 bezit het vermogen om scheppend en/of herscheppend om te gaan met diverse muzikale concepten, stijlen en interpretatievormen en deze musicerend vorm te geven.	
ArtEZ, 2013	Docent	Student
	De docent treedt binnen zijn onderwijs op als een inspirerende coach en leermeester om de eigen visie en creativiteit van de student te stimuleren en te vormen. De docent stelt de student in staat zich artistiek ondernemend en gedreven te ontwikkelen, professionele opvattingen en overtuigingen op het brede muzikale vakgebied te verwerven en die te profileren naar een visie op een dynamische en diverse beroepspraktijk.	De student zet eigen projecten op waarin hij ervaring opdoet met het ontwikkelen van een eigen visie en zijn creatieve vermogens aanspreekt bij het vormgeven van aansprekende projecten. De student toetst en scherpt zijn eigen visie in de interactie met uiteenlopende professionele opvattingen van anderen (peers en experts), bijvoorbeeld in groepslessen en samenwerkingsprojecten.
A2. Communicatie	De musicus kan zijn handelen in verschillende contexten effectief en efficiënt overbrengen en de artistieke betekenis van muziek uitdragen naar anderen. A2.1 verkent artistieke mogelijkheden in interactie met doelgroepen A2.2 kan zich, al dan niet met anderen, presenteren	
ArtEZ, 2013	Docent	Student
	De docent richt zijn onderwijs in met een diversiteit aan werkvormen en leer-situaties waarbij de student ervaart hoe muzikale communicatie een sleutelrol speelt om de (artistieke) betekenis van muziek te communiceren naar anderen. Door middel van directe coaching ontwikkelt de docent bij de student de bewustwording van de betekenis en de werking van (muzikale) communicatie.	De student leert als musicus te handelen in diverse rollen en binnen uiteenlopende contexten, bijvoorbeeld in de context van (gemengde) studiegroepen, ensembles en projecten, of in de beroepspraktijk buiten het conservatorium De student ontwikkelt gevarieerde technieken van muzikale performance en communicatief musiceren die hem in staat stellen doelgericht, effectief en efficiënt muziek (muzikale producten) te maken (samen met en) ten behoeve van anderen.
A3. Samenwerking	De musicus is in staat om samen met andere betrokkenen een actieve bijdrage aan een gezamenlijk product of proces te leveren. A3.1 heeft de sociale en communicatieve vaardigheden om in verschillende muzikale samenwerkingsvormen te participeren	
ArtEZ, 2013	Docent	Student
	De docent creëert de voorwaarden waarin de student leert zich te ontwikkelen tot een professionele muzikale partner vanuit muzikaal vakmanschap,	De student werkt in uiteenlopende verbanden actief betrokken en kritisch-ondernemend samen met anderen aan een gezamenlijk artistiek product of proces.

	<p>persoonlijkheid, authenticiteit, maatschappelijke oriëntatie, en het vermogen tot samenwerking binnen en buiten de eigen discipline. De (muzikale) samenwerking en ontmoeting staat centraal in het onderwijs.</p>	<p>Hij toont zich daarbij bewust van de eigen verantwoordelijkheid met betrekking tot de diverse aspecten die voorwaardelijk zijn om te komen tot succesvolle resultaten en (nieuwe) vormen van professionele (muzikale) samenwerking.</p>
<p>B. Vaktechnisch competentiedomein</p>		
<p>B1. Muzikaal ambacht</p>	<p>De musicus onderhoudt een breed scala aan vaktechnische kennis en vaardigheden, die hem in staat stellen zowel binnen de nationale als de internationale beroepspraktijk te functioneren.</p>	
	<p>B1.1 heeft de beschikking over een onderscheidend muzikaal voorstellingsvermogen en hanteert dit ondersteunend in praktijksituaties</p> <p>B1.2 beschikt over de muzikale instrumentaal/vocale competenties om muziek uit een gekozen repertoiregebied, met kennis van de historische en stilistische context, tot klinken te brengen</p> <p>B1.3 beheerst voldoende repertoire (solo/band/ensemble/koor/orkest) om te kunnen functioneren in een professioneel kader</p> <p>B1.4 is in staat zich nieuw repertoire eigen te maken</p> <p>B1.5 heeft kennis van het gebruik van of omgang met relevante randvoorwaarden</p>	
<p>ArtEZ, 2013</p>	<p>Docent</p> <p>De docent stelt de student op gevarieerde manieren in staat om de noodzakelijke praktische en theoretische vakkennis en vaardigheden te verwerven die nodig zijn om zich te ontwikkelen tot een professioneel musicus met een eigen profilering.</p> <p>Studieloopbaanbegeleiding, de inbreng van gastdocenten, coaching en beroepsstages ondersteunen de student bij het ontwikkelen en voorbereiden van zijn startende beroepspraktijk.</p>	<p>Student</p> <p>De student ontwikkelt en onderhoudt een breed scala aan praktische en theoretische kennis en vaardigheden, die hem in staat stellen binnen de internationale beroepspraktijk in diverse rollen te functioneren.</p> <p>De student profileert zijn vakmanschap door eigen initiatieven, weloverwogen keuzes binnen het studieaanbod en toenemende zelfverantwoordelijkheid.</p>
	<p>B2. Analytisch vermogen Muziektheoretisch vakmanschap</p>	<p>De musicus kan muziek (cognitief) ontleden.</p> <p>B2.6 is in staat auditief en/of genoteerd aangeboden muziek op basis van inzicht in ritmische, melodische en harmonische structuren en vormen te analyseren en van daaruit te interpreteren en uit te voeren</p> <p>B2.7 beschikt over kennis van de relevante muziekliteratuur, de historische en stilistische context van de uitvoeringspraktijk, en is in staat deze doelgericht toe te passen</p>
<p>ArtEZ, 2013</p>	<p>Docent</p> <p>De docent stimuleert het muzikaal-analytisch vermogen van de student door praktische muzikale vaardigheden uit de beroepspraktijk (spelen, waarnemen, voorstellen, etc.) stelselmatig te verbinden met theoretische en conceptuele inzichten, en andersom.</p>	<p>Student</p> <p>De student bouwt de vereiste muzikale vakkenis en technische vaardigheden op vanuit een integratie van actief leren en zijn muzikale praktijk; hij verbindt praktijk en theorie met de context van zijn profilering.</p>

C. Professioneel-maatschappelijk competentiedomein		
C1. Omgevingsgerichtheid	De musicus is alert op ontwikkelingen in de samenleving en integreert deze in zijn muziekpraktijk.	
	C1.1	kan verbanden leggen tussen zijn eigen artistieke functioneren, de ontwikkelingen in de muziek en de andere kunstdisciplines en de maatschappelijke context
	C1.2	is in staat zijn muzikale activiteiten te plaatsen in het perspectief van de muziek uit verschillende tradities, stijlperiodes, culturen en regio's
	C1.3	is in staat om te participeren in het muzikale leven en in contact te treden met musici, publiek en potentiële opdrachtgevers
ArtEZ, 2013	Docent	Student
	De docent stelt de student in staat om zich te oriënteren op de artistieke en maatschappelijke kaders van het beroepsveld en de eisen die daarmee samenhangen, o.a. op het gebied van welbevinden en blijvende gezondheid.	De student bereidt zich ondernemend en actief voor op zijn rol – een leven lang – als professioneel musicus in de samenleving en de beroepspraktijk o.a. door stages en projecten binnen diverse werkvelden en aandacht voor aspecten van de fysieke en mentale belasting die samengaan met die beroepspraktijk.
C2. Ondernemerschap	De musicus kan zelfstandig vorm geven aan een professioneel bestaan binnen de muziekwereld	
	C2.1	kan functioneren als cultureel ondernemer van zijn eigen producties
	C2.2	presenteert zichzelf en zijn muzikaal product (inhoudelijk, organisatorisch en financieel) aan mogelijke afnemers
	C2.3	neemt een professionele houding aan in contacten met opdrachtgevers en afnemers
ArtEZ, 2013	Docent	Student
	De docent brengt de student in contact met actuele praktijkkennis en vaardigheden die van betekenis zijn om zich te ontwikkelen tot een ondernemend musicus binnen een gekozen beroepsdomein.	De student ontwikkelt kennis en vaardigheden op het terrein van (creatief) ondernemerschap zoals het opbouwen en onderhouden van een netwerk, of het hanteren van een eigen artistiek concept (PR en communicatie).
C3. Innovatie en Onderzoek	De musicus is in staat om het eigen vakgebied te verkennen en ermee te experimenteren, wat tot uiting komt in innovatieve muzikale processen en producties.	
	C3.1	toont een onderzoekende houding gericht op verdere ontwikkeling in het vakgebied en de context hiervan
ArtEZ, 2013	Docent	Student
	De docent stimuleert de student tot kritische reflectie op de praktische en theoretische achtergronden van de beroepspraktijk. Methoden en technieken ondersteunen de student bij het opbouwen van zijn onderzoekende houding.	De student volgt en onderzoekt kritisch de nieuwe ontwikkelingen in het vakgebied en draagt hieraan bij.
C4. Methodisch en reflectief handelen	De musicus is in staat om methodisch en professioneel te handelen, kan hierop reflecteren en is zelfstandig, en met en voor anderen, in staat tot terugkoppeling.	
	C4.1	beschikt over voldoende vakkennis, inzicht en ervaring om de eigen artistieke prestaties kritisch te beschouwen en op basis daarvan de kwaliteit permanent te evalueren en deze verder te ontwikkelen
	C4.2	is in staat realistische doelen te stellen, te plannen en planmatig te werken en is in staat te reflecteren op zijn handelen
ArtEZ, 2013	Docent	Student
	Docent neemt een coachende houding aan, waardoor student alle ruimte krijgt zijn eigen ontwikkeling zo goed mogelijk vorm te geven.	De student heeft voldoende (zelf)kennis en inzicht om zich als professioneel en volwaardig musicus te profileren en een plaats in het werkveld te verwerven.

C5. Educatie en community	De musicus kan een muzikale leeromgeving of sociaal-muzikale ontmoeting zo inrichten en uitvoeren dat de deelnemers optimaal worden gestimuleerd in hun muzikale betrokkenheid	
	C5.1	beschikt over de kennis, inzicht en vaardigheden om een onderwijsomgeving efficiënt en effectief in te richten of inspirerende sociaal-muzikale ontmoetingen voor te bereiden, uit te voeren en te evalueren
	C5.2	is in staat muzikale ontwikkeltrajecten te ontwerpen die gericht zijn op de mogelijkheden en behoeften van de doelgroepen
	C5.3	is in staat om binnen deze context coaching te geven aan bands, ensembles en vocale groepen
	C5.4	is in staat om muzikaal materiaal geschikt en toegankelijk te maken voor specifieke doelgroepen.
ArtEZ, 2013	Docent	Student
	Docent stelt door zijn eigen, coachende werkwijze een realistisch en inspirerend voorbeeld aan de student.	Student bekwaamt zich als docent en coach voor doelgroepen van verschillende leeftijden en niveaus.

Bijlage 5 Programmaoverzicht

Overzicht studierichtingen per locatie

Overzicht studierichtingen per locatie

De opleidingen van ArtEZ Conservatorium:

Croho	Opleidingen en studierichtingen	Arnhem	Enschede	Zwolle	
<i>Bacheloropleidingen</i>					
39112	Docent muziek		■	■	
39206	Muziektherapie		■		
34739	Muziek	Jazz & Pop	■	□	■
		Muziektheater	■		
		Klassieke Muziek	□	□	■
		MediaMusic		■	
		Popacademie		■	
<i>Masteropleidingen</i>					
44739	Muziek	Jazz & Pop	■	□	■
		Muziektheater	■		
		Klassieke Muziek	□	□	■
		MediaMusic		■	
		Popacademie		■	
		■	aanwezig		
		□	afgebouwd		

Programmaoverzicht Klassiek

Vakken samengevat in clusters	EC*
Jaar 1 <ul style="list-style-type: none"> • Hoofdvakcluster (ind. hoofdvak (21 EC), kamermuziek, groepslessen, ensemble) • Theorie (TILT, algemene muziekleer, gehoor, harmonie, muziekgeschiedenis) • Educatie (introductie, hospiteren) • Speelvakken (harmonie, koor, partituur e.d.) • Overig (projecten, excursie, studiegroep, vrije ruimte) 	26 18 4 4 <u>8</u> 60
Jaar 2 <ul style="list-style-type: none"> • Hoofdvakcluster (ind. hoofdvak (18 EC), kamermuziek, groepslessen, ensemble) • Theorie (TILT, gehoor, harmonie, analyse, muziekgeschiedenis, keuzemodules) • Educatie (educatie, methodiek aanvangsonderwijs, werken met groepen) • Speelvakken (harmonie, koor, bijvak) • Overig (projecten, musiconomie, studiegroep, vrije ruimte) 	23 19 4 4 <u>10</u> 60
Jaar 3 <ul style="list-style-type: none"> • Hoofdvakcluster (ind. hoofdvak (18 EC), groepslessen, ensemble, historische ontwikkeling) • Theorie (research (6 EC), arrangeren, cultuurbeschouwing) • Educatie (educatie, methodiek, stage) • Overig (projecten, vrije ruimte) • Minor 	24 10 6 5 <u>15</u> 60
Jaar 4 <ul style="list-style-type: none"> • Hoofdvak (ind. hoofdvak (33 EC), groepslessen, ensemble, talen, literatuurkennis e.d.) • Overig (projecten, vrije ruimte) • Minor 	38 7 <u>15</u> 60

*De precieze inhoud en EC-verdeling van het hoofdvakcluster verschilt sterk per hoofdvak.

Programmaoverzicht Jazz & Pop Zwolle

Vakken samengevat in clusters/domeinen*	EC*
Jaar 1 <ul style="list-style-type: none"> • Praktijk: ind. hoofdvak (13 ec), gastdocentschappen, projectweken, propedeuse auditie, groepsles, oriëntatie tilt band, Big Band, vocal project, J&P Koor • Theorie: harmonie aan de piano, algemene muziekleer, harmonieleer, gehoortraining, ritmepracticum, oriëntatie comp./arr. • Maatschappij: studiegroep, introductie educatie, hospiteren, startprojectweek, muziekgeschiedenis, excursie • Profiel, verbreding en verdieping: vrije studieruimte 	32 16 10 <u>2</u> 60
Jaar 2 <ul style="list-style-type: none"> • Praktijk: ind. hoofdvak (13 ec), band, gastdocentschappen, projectweken, auditie, groepsles, Big Band, vocal project, J&P Koor • Theorie: harmonie aan de piano, analyse, harmonieleer, gehoortraining, historische ontwikkeling • Maatschappij: studiegroep, educatie, methodiek aanvangsonderwijs, werken met groepen, musiconomie • Profiel, verbreding en verdieping: keuze ruimte, vrije studieruimte 	25 14 8 <u>13</u> 60
Jaar 3 <ul style="list-style-type: none"> • Praktijk: ind. hoofdvak (16 ec), bandcoaching (11 ec), Big Band, gastdocentschappen, projectweken, auditie, techniektentamen • Maatschappij: onderzoek (6 EC), educatie, methodiek, stage (educatie) • Profiel, verbreding en verdieping: keuze ruimte, vrije studieruimte 	32 12 <u>16</u> 60
Jaar 4 <ul style="list-style-type: none"> • Praktijk: ind. hoofdvak (17 ec), bandcoaching (11 ec), gastdocentschappen, eindauditie • Profiel, verbreding en verdieping: keuze ruimte 	30 <u>30</u> 60

*De precieze inhoud en EC-verdeling van het domein *Praktijk* verschilt per hoofdvak.

Programmaoverzicht Jazz & Pop Arnhem

Study modules (in key areas)*	EC*
<p>Year 1</p> <p><i>General</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Practical classes: individual class main subject(11-17), guest teachers, project week, propaedeutic band (excl. CFT**) (8), propaedeutic audition, music production, tilt band Theory classes: music theory, harmony at the piano, rhythm lab Community: education, music history, study group, interdisciplinary project, start project week <p><i>Specific Main Subjects</i></p> <p>Supplementary class, ensemble, new band, group class, etc.</p>	<p>29-36</p> <p>15</p> <p>10</p> <p><u>1-7</u></p> <p>60</p>
<p>Year 2</p> <p><i>General</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Practical Classes: individual class main subject(9-15), guest teachers, project weeks, elective band , audition Theory Classes: music theory, harmony at the piano, methodologie Community: entrepreneurship, study group Profile, extension and depth: electives <p><i>Specific Main Subjects</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Supplementary class, ensemble, tilt, group class, theory CFT, etc. 	<p>21-27</p> <p>16</p> <p>4</p> <p>10-15</p> <p><u>1-7</u></p> <p>60</p>
<p>Year 3</p> <p><i>General</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Practical classes: individual class main subject(11-17), guest teachers, band coaching (excl cft) (11), audition Theory classes: research Profile, extension and depth: electives <p><i>Specific Main Subjects</i></p> <ul style="list-style-type: none"> CFT: coaching, general minor, classical theory, film music history (21 ec) New band, duo class, technical exam. 	<p>24-30</p> <p>6</p> <p>16-24</p> <p>60</p>
<p>Year 4</p> <p><i>General</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Practical classes: Individual class main subject (17), guest teachers, band coaching (exl. CFT) (11), final audition Profile, extension and depth: electives <p><i>Specific Main Subjects</i></p> <ul style="list-style-type: none"> CFT: coaching (11), general conducting (3), traineeship (12) technical exam (1) 	<p>30</p> <p>30</p> <p>(CFT:15)</p> <p>60</p>

*De precieze inhoud en EC-verdeling van de praktische vakken verschilt per hoofdvak.

**CFT= Composition for Film& Theater

Programmaoverzicht Muziektheater

Modules	EC*
Jaar 1 <ul style="list-style-type: none"> • Vocale/instrumentale ontwikkeling • Spel • Producties • Muziektheorie • Theater- en muziekgeschiedenis • Auditie • Algemene modules 	13 11 7 12 7 3 <u>7</u> 60
Jaar 2 <ul style="list-style-type: none"> • Vocale/instrumentale ontwikkeling • Spel • Producties • Muziektheorie • Theater- en muziekgeschiedenis • Persoonlijke profielen en jaarafsluiting jaar 1 en 2 • Algemene modules 	14 11 5 12 7 3 <u>8</u> 60
Jaar 3 <ul style="list-style-type: none"> • Vocale/instrumentale ontwikkeling • Spel • Productie • (Muziek)theoretische vorming • Stage, methodiek en beroepsoriëntatie • Vrije minor • Presentatie 	6 9 6 8 11 15 <u>5</u> 60
Jaar 4 <ul style="list-style-type: none"> • Vocale/instrumentale ontwikkeling • Spel • Productie • Stage en beroepsoriëntatie • Vrije minor • MuziekTheater filosofie • Eindpresentatie 	5 7 12 8 15 1 <u>12</u> 60

Programmaoverzicht MediaMusic

Vakken (in clusters)	EC
Jaar 1: <ul style="list-style-type: none"> • Hoofdvakcluster: hoofdvak, producer lab, handling studio's, studio engineering, sound design, multi media, multi instrumentalist, producer vocals & -keys, live lab • Beroepsvoorbereiding: projecten/producties, music management, communicatie en management • Theorie: MTech theorie, musicwriting tools, AML & repertoire, solfege lab, notation lab, stijlontwikkeling 	26 18 <u>16</u> 60
Jaar 2 <ul style="list-style-type: none"> • Hoofdvakcluster: hoofdvak, producer lab, handling studio's, studio engineering, sound design, producer vocals & -keys, coaching & educatie, live lab, band lab, keuzemodule (spel/muziek) • Beroepsvoorbereiding: projecten/producties, music management, musiconomie • Theorie: musicwriting tools, solfege lab, notation lab, stijlontwikkeling 	26 22 <u>12</u> 60
Jaar 3 <ul style="list-style-type: none"> • Hoofdvakcluster: hoofdvak, minoren (30), keuzemodule • Beroepsvormgeving: projecten/producties, research 	40 <u>20</u> 60
Jaar 4 <ul style="list-style-type: none"> • Hoofdvakcluster: hoofdvak • Beroepsvormgeving: projecten/producties (16), stage (30), afstudeerproject (10) 	4 <u>56</u> 60

Programmaoverzicht Popacademie

Vakken samengevat in clusters*	EC*
Jaar 1 <ul style="list-style-type: none"> • hoofdvakcluster: hoofdvaktraining, auditie • bandcultuur: bandlabs, bks** • theory: theorylab, theory training, popgeschiedenis • profielvakken: aanbodgericht (musicmanagement, songwriting, musicproduction) • educatieve vakken: introductie, hospiteren • projecten producties: communicatie en management, coaching projecten/productiesstudiegroep (4 ec) • startproject en projectweken 	16 6 12 6 4 12 <u>4</u> 60
Jaar 2 <ul style="list-style-type: none"> • hoofdvakcluster: hoofdvaktraining, auditie • bandcultuur: bandlabs, bks, bandcases • theory: theorylab, theory training, popgeschiedenis • profielvakken: aanbodgericht (musicmanagement, musiconomie, songwriting, musicproduction) • educatieve vakken: werken met groepen, methodiek aanvangsonderwijs, educatie • projecten producties: studiegroep (4 ec), dsp, coaching, projecten producties • projectweken 	13 6 12 10 4 12 <u>3</u> 60
Jaar 3 <ul style="list-style-type: none"> • hoofdvakcluster: hoofdvak • bandcultuur: bandcases • profielvakken: keuzevakken en minoren • educatieve vakken: stage • research • projecten producties: studiegroep (4 ec), dsp, coaching, projecten producties • projectweken 	12 3 8 3 6 15 <u>3</u> 60
Jaar 4 <ul style="list-style-type: none"> • hoofdvakcluster: hoofdvak, hoofdvaktraining • projecten producties: studiegroep (4 ec), dsp, coaching (7 ec), afstudeerproject • profielvakken: minoren • projectweken 	6 36 15 <u>3</u> 60

*De precieze inhoud en EC-verdeling van de praktische vakken verschilt per hoofdvak.

**BKS = Beroeps kritische situatie

Bijlage 6 Bestudeerde documenten

- Kritische Reflectie
- Meerjarenvisie ArtEZ Conservatorium: Spelen op Duizend Podia
- Meerjarenplan ArtEZ Conservatorium 2016
- Locatieprofielen Arnhem, Enschede en Zwolle
- Overzicht CV's leden werkveldcommissie
- Overzicht CV's docenten en gastdocenten
- Overzicht stage/werkveldcontacten B Muziek: Klassiek, Jazz & Pop (Arnhem en Zwolle), Muziektheater (Arnhem), MediaMusic (Enschede) en Popacademie (Enschede)
- Reglement werkveldcommissies ArtEZ
- Toelatingsgids B Muziek ArtEZ
- Instructie voorzitter examen audities (toelating)
- Overzicht programma: studiegids en studiepuntenoverzicht
- Modulebeschrijvingen op de ELO
- Overzicht gebruikte literatuur)
- OER studierichtingen B Muziek
- Competentiematrixen B Muziek
- Studieloopbaanbegeleiding ArtEZ 2015-2016
- Leerlijn Research BA-MA ArtEZ conservatorium 2014
- Resultaten enquêtes: alumni-enquête 2015, NSE 2016, MTO 2015
- Handleiding afstuderen B Muziek
- Toetsplan en toetsprogramma's B Muziek
- Overzicht leden Examencommissie
- Jaarverslag Examencommissie 2014-2015
- Overzicht resultaten Examencommissie nav vorige accreditatie
- Onderzoek gebundelde kracht (over kwalificaties studenten die instromen)
- Overzicht werkzaamheden + prijzen alumni
- Bestudeerde eindwerken:

Klassiek: 1510176, 1510003, 15111076; 1520927

J&P Zwolle: 1510142; 1509622

J&P Arnhem: 1506646; 1510209

Popacademie: 1510104; 1509730; 1507269; 1507269

MediaMusic: 1509859; 1526630; 1514691

Muziektheater: 1510642; 1510300, 1504775; 1511728

Bijlage 7 Onafhankelijkheidsverklaringen

Onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring
voorafgaand aan het beoordelingsproces

Ondergetekende verklaart hierbij het volgende:

Ik ben verzocht op te treden als lid van de visitatiecommissie van de bacheloropleidingen ArteZ Conservatorium. Ik ben bereid en in staat deze rol te vervullen op een wijze die overeenkomt met de NVAO Gedragscode voor Panelleden.

Tevens verklaar ik hierbij

- geen (familie)relaties of banden met de bovengenoemde instelling te onderhouden, als privépersoon, onderzoeker/docent, beroepsbeoefenaar of als adviseur, die een volstrekt onafhankelijke oordeelsvorming over de kwaliteit van de opleiding ten positieve of ten negatieve zouden kunnen beïnvloeden;
- zodanige relaties of banden met de instelling de afgelopen vijf jaar niet gehad te hebben;
- strikte geheimhouding te betrachten van al hetgeen in verband met de beoordeling aan mij bekend is geworden en wordt, voor zover de opleiding, de instelling of de NVAO hier redelijkerwijs aanspraak op kunnen maken;
- op de hoogte te zijn van de NVAO gedragscode.

Aldus opgemaakt,

Handtekening:

Naam:

E.H. Bisschop Boele

Datum:

28-6-2016

Plaats:

Arnhem

Onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring
voorafgaand aan het beoordelingsproces

Ondergetekende verklaart hierbij het volgende:

Ik ben verzocht op te treden als lid van de visitatiecommissie van de bacheloropleidingen ArteZ Conservatorium. Ik ben bereid en in staat deze rol te vervullen op een wijze die overeenkomt met de NVAO Gedragscode voor Panelleden.

Tevens verklaar ik hierbij

- geen (familie)relaties of banden met de bovengenoemde instelling te onderhouden, als privépersoon, onderzoeker/docent, beroepsbeoefenaar of als adviseur, die een volstrekt onafhankelijke oordeelsvorming over de kwaliteit van de opleiding ten positieve of ten negatieve zouden kunnen beïnvloeden;
- zodanige relaties of banden met de instelling de afgelopen vijf jaar niet gehad te hebben;
- strikte geheimhouding te betrachten van al hetgeen in verband met de beoordeling aan mij bekend is geworden en wordt, voor zover de opleiding, de instelling of de NVAO hier redelijkerwijs aanspraak op kunnen maken;
- op de hoogte te zijn van de NVAO gedragscode.

Aldus opgemaakt,

Handtekening:

Naam:

Vera Vingelheeds

Datum:

28-6-2016

Plaats:

Arnhem

Onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring

voorafgaand aan het beoordelingsproces

Ondergetekende verklaart hierbij het volgende:

Ik ben verzocht op te treden als lid van de visitatiecommissie van de bacheloropleidingen ARTEZ Conservatorium. Ik ben bereid en in staat deze rol te vervullen op een wijze die overeenkomt met de NVAO Gedragscode voor Panelleden.

Tevens verklaar ik hierbij

- geen (familie)relaties of banden met de bovengenoemde instelling te onderhouden, als privépersoon, onderzoeker/docent, beroepsbeoefenaar of als adviseur, die een volstrekt onafhankelijke oordeelsvorming over de kwaliteit van de opleiding ten positieve of ten negatieve zouden kunnen beïnvloeden;
- zodanige relaties of banden met de instelling de afgelopen vijf jaar niet gehad te hebben;
- strikte geheimhouding te betrachten van al hetgeen in verband met de beoordeling aan mij bekend is geworden en wordt, voor zover de opleiding, de instelling of de NVAO hier redelijkerwijs aanspraak op kunnen maken;
- op de hoogte te zijn van de NVAO gedragscode.

Aldus opgemaakt,

Handtekening:

Naam:

Alette Sponkje (de) Vas

Datum:

28 - 6 - 2016

Plaats:

Arnhem

Onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring

voorafgaand aan het beoordelingsproces

Ondergetekende verklaart hierbij het volgende:

Ik ben verzocht op te treden als lid van de visitatiecommissie van de bacheloropleidingen ARTEZ Conservatorium. Ik ben bereid en in staat deze rol te vervullen op een wijze die overeenkomt met de NVAO Gedragscode voor Panelleden.

Tevens verklaar ik hierbij

- geen (familie)relaties of banden met de bovengenoemde instelling te onderhouden, als privépersoon, onderzoeker/docent, beroepsbeoefenaar of als adviseur, die een volstrekt onafhankelijke oordeelsvorming over de kwaliteit van de opleiding ten positieve of ten negatieve zouden kunnen beïnvloeden;
- zodanige relaties of banden met de instelling de afgelopen vijf jaar niet gehad te hebben;
- strikte geheimhouding te betrachten van al hetgeen in verband met de beoordeling aan mij bekend is geworden en wordt, voor zover de opleiding, de instelling of de NVAO hier redelijkerwijs aanspraak op kunnen maken;
- op de hoogte te zijn van de NVAO gedragscode.

Aldus opgemaakt,

Handtekening:

Naam:

J.M. Bouteau

Datum:

28 - 06 - 2016

Plaats:

Arnhem

Onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring
voorafgaand aan het beoordelingsproces

Ondergetekende verklaart hierbij het volgende:

Ik ben verzocht op te treden als lid van de visitatiecommissie van de bacheloropleidingen ArTEZ Conservatorium. Ik ben bereid en in staat deze rol te vervullen op een wijze die overeenkomt met de NVAO Gedragscode voor Panelleden.

Tevens verklaar ik hierbij

- geen (familie)relaties of banden met de bovengenoemde instelling te onderhouden, als privépersoon, onderzoeker/docent, beroepsbeoefenaar of als adviseur, die een volstrekt onafhankelijke oordeelsvorming over de kwaliteit van de opleiding ten positieve of ten negatieve zouden kunnen beïnvloeden;
- zodanige relaties of banden met de instelling de afgelopen vijf jaar niet gehad te hebben;
- strikte geheimhouding te betrachten van al hetgeen in verband met de beoordeling aan mij bekend is geworden en wordt, voor zover de opleiding, de instelling of de NVAO hier redelijkerwijs aanspraak op kunnen maken;
- op de hoogte te zijn van de NVAO gedragscode.

Aldus opgemaakt,

Handtekening:

Naam:

Nora Mulder

Datum:

30 juni 2016

Plaats:

Zwolle

Onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring
voorafgaand aan het beoordelingsproces

Ondergetekende verklaart hierbij het volgende:

Ik ben verzocht op te treden als lid van de visitatiecommissie van de bacheloropleidingen ArTEZ Conservatorium. Ik ben bereid en in staat deze rol te vervullen op een wijze die overeenkomt met de NVAO Gedragscode voor Panelleden.

Tevens verklaar ik hierbij

- geen (familie)relaties of banden met de bovengenoemde instelling te onderhouden, als privépersoon, onderzoeker/docent, beroepsbeoefenaar of als adviseur, die een volstrekt onafhankelijke oordeelsvorming over de kwaliteit van de opleiding ten positieve of ten negatieve zouden kunnen beïnvloeden;
- zodanige relaties of banden met de instelling de afgelopen vijf jaar niet gehad te hebben;
- strikte geheimhouding te betrachten van al hetgeen in verband met de beoordeling aan mij bekend is geworden en wordt, voor zover de opleiding, de instelling of de NVAO hier redelijkerwijs aanspraak op kunnen maken;
- op de hoogte te zijn van de NVAO gedragscode.

Aldus opgemaakt,

Handtekening:

Naam:

Lisa Jansen

Datum:

28.06.2016

Plaats:

Arnhem